

Investeeri!

LHV AJAKIRI

Nr. 2 | kevad 2008

Kõmuline
miljardär

**Richard
Branson**

Kuhu
liiguvad
aktsiaturud?

Kuidas
läheb LHV
Pensiooni-
fondidel?

**Abiks
investeerimisel:
Personaalne
nõustamine**

Mart Laar:
Eesti
fondihaldurid
on tasemel!

**Tark
investeering:**
Pärsia lahe
piirkond

INES:

**“Investeering
tagab tuleviku!”**

Sinu raha uus töökoht:

Pärsia Lahe Fond

The logo for LHV, consisting of the letters 'LHV' in a bold, stylized, gold-colored font with a fine grid pattern.

www.lhv.ee/lahefond

6 800 400

6

5 UUDISED
Värsked tuuled juhatuses. Uus investeerimiskeskus. Edukas kasv.

6 INVESTOR
Mart Laar julgustab investeerima.

9 INVESTORI NÄPUNÄITED
Mida peaks algaja investor fondidest teadma?

12 BÖRSIHAI
LHV virtuaalse akstiamängu võitja on sina peal ka päris-börsimaailmaga.

14 TULEVIK
Leia õiged aktsiaturud tulevikus.

18 INVESTOR
Kogenud investor soovib paanikast hoiduda

14

18

20 INVESTORIKAITSE
Investeeringufondid on mitmekordse kontrolli all.

22 INVESTOR
Ines: "Inimesed, mõelge säästmisele".

26 MUGAV TEENUS
Kasutage personaalset nõustamist.

28 LHV FONDID
Kuidas läheb fondidel?

30 UUS FOND
Väärt valik: Pärsia lahe piirkond.

34 GURU
Miljardäris seikleja: Richard Branson.

39 LHV TOETAB
LHV kinkis arvuti.

41 FINANTSTERMINID
Mis on mis investeerimismaailmas?

42 RISTSÕNA
Nuputa ja võida auhind!

Ajakirja Investeeri! annab välja LHV, www.lhv.ee, investeeri@lhv.ee, tel: 680 0400

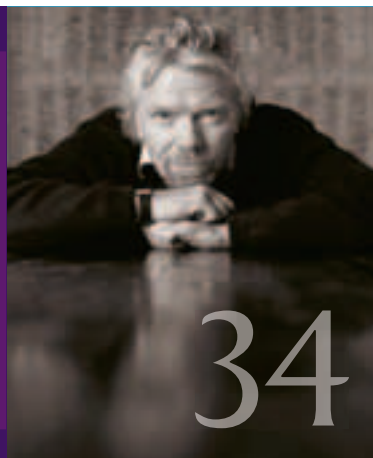
Tootja: Profimeedia OÜ www.profimeedia.ee, info@profimeedia.ee

Toimetaja: Tiit Efert

Kujundus: Ermo Naarits

Trükk: Unipress

Trükiarv: 40 000

34

Tänases maailmas on haridus üks väärtuslikumaid ressursse. Väärtuslikum kui maavarad või eelnevate põlvkondade poolt akumulieeritud rikkus, ja seda nii üksikisiku, organisatsiooni kui kogu ühiskonna seisukohalt vaadates.

Detsembris esitles OECD (Rahvusvaheline majanduse koostöö ja arengu organisatsioon) uurimust, milles võrreldi 57 riigi haridussüsteemi ning 15-aastaste teadmisi ja huvi teadusprobleemide vastu. Teadmiste taseme hindamise kõrval vaatles uurimus ka noorte valmisolekut teadmiste rakendamisel.

Eesti noored olid oma teadmistega pingerea tipus kõrvalt Soome, Kanada, Austraalia, Jaapani, Korea, Taivani ja Hong-Kongi noortega. Üllatuse valmistas Venemaa ja Ameerika noorte tagasihoidlik esinemine.

Teadmised ja oskused aitavad kaasa tööviljakuse kasvule, mis omakorda tagab keskmisest kõrgema majanduskasvu ja parema elukvaliteedi. Pikaajalise investeerija jaoks annab eelpoolnimetatud uurimus vihjeid, millistest regioonidest on oodata innovatiiv-

seid ideid ja uusi globaalselt konkurentsivõimelisi ettevõtteid.

Edukad ja kasvavad ettevõtted on mõistnud, et andekad ja arenemisvõimelised töötajad on nende hinnalisim ressurss. Ka LHV personalistrateegia on tegevuse algusest alates olnud andekate investeerimishuviliste noorte leidmine ja neile õppimis- ja arenemisvõimaluse pakkumine, muu hulgas ka suvepraktika võimaluse pakkumine.

2007. aasta lõpus sai LHV endale uue ja noore, kuid juba kogunud ja karastunud juhatuse. Liisi Ruus (juhatuse esinaine), Kerli Lõhmus, Mihkel Oja, Jüri Heero ja Erki Kert on suurepärase spetsialistid ning oma allüksuste liidrid. Seejuures neljale viiest on LHV esimeseks töökohaks.

Innovaatilisus ja avatus uutele ideedele on LHV kõrge hinnatud väärtused. Sest meie tegevuse eesmärgiks on pakkuda Eestis, Lätis ja Leedus parimat investeerimisalast teenust ning võimaldada inimestele uusi tulutoovaid investeerimisvõimalusi kogu laia maailmast.

Andres Viisemann

LHV nõukogu liige

LHV Pensionifondide fondijuht

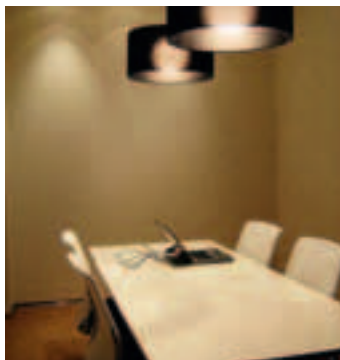
Edukas kasv

LHV Portfellihoolduse klientide arv on võrreldes 2007. aasta algusega kasvanud 163% , varade maht aga kasvanud 55%. Lisaks kasvas PH osakond aastaga kolmelt inimeselt kuuale.

Müügil ka Austraalia, Rootsi ja Lõuna-Korea väärtpaberid

LHV täiendas oma tootevalikut ja alustas uute instrumentide ja turgude vahendamist kaupmiskeskonnas LHV Trader. Lisaks varasematele turgudele saab nüüd kaubelda ka Rootsi derivatiive, Austraalia aktsiaid ja futuure ning Lõuna-Korea aktsiaid.

LHV Trader on veebikeskkond, kus klient saab iseseisvalt kaubelda üle maailma erinevatel aktsiaturgudel, jälgides hindu reaajajas.

Uus investeerimiskeskus

LHV avas jaanuaris oma klientide parimaks teenindamiseks uue investeerimiskeskuse aadressil Tartu mnt 2, City Plaza kõrghoone esimesel korrusel. Endine kliendikontor asukohaga Pärnu mnt 25 on suletud. Vajaduse suurema kliendikontori järele tingis inimeste järjest kasvav huvi LHV teenuste vastu.

Värsked tuuled juhatuses

Muutunud on AS Lõhmus, Haavel & Viisemann juhatuse koosseis.

Uues juhatuses on 4 uut liiget: lisaks LHV senisele tegevjuhile Liisi Ruusile ka pearaamatupidaja Kerli Lõhmus, IT- ja arendusjuht Jüri Heero, Balti analüüsiosakonna juht Erki Kert ja AS LHV Varahalduse tegevjuht Mihkel Oja. Varasem juhatuselise liige Andres Viisemann kuulub nüüd ettevõtte nõukokku.

Investeerimiskooli saadab edu!

LHV Investeerimiskooli esimene hooaeg ületas osalejate arvu poolest korraldajate ootusi: kuuel seminaril kuulas investeerimisalaseid ettekandeid ühtekokku 1797 huvilist.

Investeerimiskool jagab investeerimisalaseid teadmisi nii algajatele kui ka edasijõudnuile. Uus hooaeg algab juba 26. veebruaril!

LHV Balti Pro eestikeelsed analüüsid

Nüüd avaldab LHV Balti aktsiaturgude analüüse oma elektroonilises investeerimiskeskonnas Balti Pro ka eesti keeles. Registreerunud kasutajad saavad Balti Pro analüüse nädala jook-

sul lugeda tasuta. Balti Pro on elektrooniline osa Personaalse nõustamise teenusest, mille eesmärk on lihtsustada internetis Baltikumi ettevõtete aktsiate jälgimist ja analüüsimist.

Ajakiri Investeeri! kõigile klientidele tasuta

Alates veebruarist saavad LHV ajakirja Investeeri! kõik, kes registreerivad enast LHV veebilehel klientideks. Neli korda aastas ilmuv ajakiri hakkab käima regulaarselt aadressile, mille te kasutajaks registreerimisel nimetate. Ajakirja toimetab Profimeedia.

LHV Kasvukonto uued võimalused

LHV laiendas võimalusi kasvukonto kaudu väiksemate summade regulaarsel investeerimisel. Lisaks senisele otsekorralduslepingule saab nüüd rahakanneteks kasutada ka lihtsamat maksevormi - püsimumakskorraldust.

“Ärge kartke investeerida!”

“Meie tulevik sõltub paljuski meie tänastest tarbimisotsustest,” ütleb **Mart Laar** ja soovib pöörase tarbimise asemel mõelda investeerimisele. Sest suuresti laenu rahal põhinev pillerkaar ei saa kesta igavesti.

TEKST: TIIT EFERT | PILDID: SCANPIX

Mart Laari hinnangul on investeerimine majandusele sama hädatarvilik kui õli töötavale mootorile. “Mida aktiivsemalt inimesed investeerimisega tegelevad, seda kvaliteetsem on õli ja seda libedamalt mootor töötab,” toob endine peaminister tabava näite.

Riik näidaku eeskju

Ehkki arutu tarbimine suurendab käibemaksu laekumist riigieelarvesse ja võib mõnel aastal tõhusalt toetada ka SKP kasvu, on see majanduse jätkusuutlikkuse seisukohalt kahjulik. “Eesti majanduse tulevane käekäik sõltub ka paljuski sellest, milliseid tarbimisotsuseid on inimesed teinud. Kui neid on tehtud täiesti mõtlematult ja veel laenu raha eest, siis selle võrra tabab majandust ka rängem tagasilöökk,” selgitab omal ajal peaministrina Eesti majanduse õigetele rööbastele tüürinud Laar.

Tõepoolest: siililegi on selge, et keerulisematel aegadel võib inimene kaotada töökoha ja varasemal tasemel stabiilse sissetuleku. Kui säästus selle löögi leevendamiseks puuduvad, satub inimene tõsisesse hätta. Sest just säästus tagavad harjumuspärase elustandardi säilimise ka “mustadel päevadel”. Nii on ka majandus jätkusuutlikum.

Riigimehena usub Laar, et ennekõike saab riik investeerimist ja säästmist propageerida läbi eeskju. Ning leiab, et nii nagu iga arukalt toimiv perekond, peab ka riik oma varadega säästlikult ümber käima.

Riik peab ka selgitama säästmise vajalikkust. Maksuleebuse osas pole riigil enam suurt midagi lisada, sest otsuseid investeerimise soodustamiseks on tehtud juba piisavalt. Suure töö on riik ära teinud ka näiteks pensionisüsteemi loomisega - inimesi motiveeritakse investeerima

pensionifondidesse sellega, et nende investeringutele makstakse raha juurde.

Pisut riskantne investor

Laari enese portfelli tootlus on olnud korralik. Mis pole ka ime, sest eksminister hindab end keskmisest pisut riskantsemaks investoriks. „Kui liiga tihti jälgida aktsiahindu, võivad närvid kannatada,” valgustab ta. “Sestap jälgin maailma aktsiaturgude arengut üldisemalt, kuna investeerimine on pikaajaline protsess.”

Väiksema stressitaluvusega kodanikel soovib Laar investeerida vähemkõikuvatesse investeerimisvahenditesse. „Eks erinevate inimeste riskitase ole ka erinev. Investeerimisega käib paratamatult kaasas nii vaimustus kui ka pettumus. Pettumuse puhul ei tohi langeda kohe masendusse ja aktsiaid müüma hakata. Nii tekib suur tõenäosus kaotada väga palju,” õpetab Laar.

Ta ei investeeeri igakuiselt, vaid säästude tekkides, kasutades otsuste tegemisel spetsialistide nõu. Laar istub asjatundjatega koos “maha” ja arutab läbi mõeldavad investeerimissuunad. Nii on tema portfelli kogunenud nii fonde kui ka üksikettevõtete aktsiaid. „Inimestel ei maksa investeerimist karta, sest Eesti fondihaldurite tase on piisavalt hea,” kinnitab Laar.

Eestiga võrreldavad arengud

Mart Laar investeerib neisse regioonidesse ja piirkondadesse, kus on oodata stabiilset kasvu. Ehk piirkondadesse, kus on toimumas Eestiga võrreldavad arengud ja mis purjetavad Euroopa Liiduga ühinemise kursil. Näiteks Balkani riigid. „On piirkondi ja valdkondi, mis paratamatult ei

VAJAME UUT HOOGU: Mart Laari hinnangul on Eesti inimesed end majanduse senisest edust uinutada lasknud ja puhkavad liialt loorberitel.

pääse arengust," märgib Laar.

Ka Gruusiasse on Laar investeerinud. „Vaadates vahepealseid rahutusi ja muid sealseid sündmusi, siis ega need aktsiate hindadele hästi mõjunud ei ole, hinnad võivad selliste sündmustega kiiresti kukkuda,” selgitab Laar riigi ebastabiilsuse ebasoodsat mõju investeerimiskliimale.

Kogenuid poliitikuna tõdeb Laar, et poliitilistest taustateadmistest on tal investeerimisel palju kasu. Ning et ta suudab oma teadmistega täiendada ka poliitiliste protsesside tagamaid ja küllside taguseid mänge peensusteni mitte tundvaid finantsspetsialiste.

Eelistab Indiat Hiinale

Laar on investeerinud ka Aasiasse. Hiina majandust peab ta sellegipoolest küllaltki problemaatiliseks. „See on kontrastide ühiskond ja see olukord peab varem või hiljem kuidagi lahenema. Hiinas annavad tunda ka tõsised keskonnaprobleemid,” selgitab Laar, keda lisaks häirivad ka mõningad eetilised küsimused. Näiteks sisuliselt orjatööjõu rakendamine, mida Hiinas vaieldamatult tehakse.

Hiina puhul on ka küsimus selles, et kommunistlikud režiimid on läbi aegade alati muutunud agressiivseks oma naabrite suhtes. See reaalne oht eksisteerib Laari sõnul ka Hiina puhul.

Laari hinnangul on India areng Hiina omast märksa kindlam. „India paistab küll väljapoole ebastabiilsemana, kuid riigi sees on asjad palju paremini ära korraldatud. Samuti on seal vähem kontraste - India tuleb probleemide lahendamise kindlasti paremini toime, sest tegemist on demokraatliku riigiga.

Pööraselt kihutav Eesti majandus

Laari hinnangul on Eesti riigi areng olnud raketilennuga võrreldavalt kiire. Hiljuti Tšiilis ühel majanduskonverentsil esinedes võrdles ta Eesti majandust Tšiili omaga.

Tšiili majandus alustas kaasaegset arengut 1970. aastate alguses naaberriikidega võrreldes madalalt. Ent areng on olnud kiirem ning tänaseks on see teistele kõvasti „järgi võtnud”. Samas, kui 1994. aastal oli Tšiili SKP inimese kohta Eesti omast kaks korda kõrgem, siis tänaseks on meie SKP Tšiili omast juba omakorda kaks korda ees. Neil on eesmärgiks jõuda aastal 2020 järele Portugali majandusele, meie aga oleme Portugalist juba mööda spurtinud.

See, mida meie peame stabiilseks arenguks, on Laari hinnangul tegelikult pöörane kihutamine. Ja kui meie majanduskasv ei ulatu aastast 11%, siis edust tiivustatuna kipume me seda automaatselt majanduslanguseks pidama.

Ent majandus on juba kord selline, et kui pidevalt paisatakse välja negatiivseid sõnumeid, siis ühel hetkel hakkavad need Laari hinnangul ka teatavat mõju avaldama. Ning Eesti pole siinkohal mingi erand.

Selge on siiski see, et kõige hullemad ajad Eesti majanduses on möödani. Saavutatud on teatud tase ja stabiilsus ning kui ka mõnel aastal majandus vähem kasvab, ei tule totaalset katastroofi karta. Sellist olukorda, kus me olime 1990. aastate esimesel poolel, ei tule enam kunagi.

Äärmiselt oluliseks peab Mart Laar ka asjaolu, et kinnisvara väärtuse kasv on lisaks arendajatele rikastanud ka kõiki kinnisvaraomanikke, ning see areng on avanud kinnisvaraomanikele ka hulgaliselt uusi võimalusi.

Meie majanduse võtmeküsimused

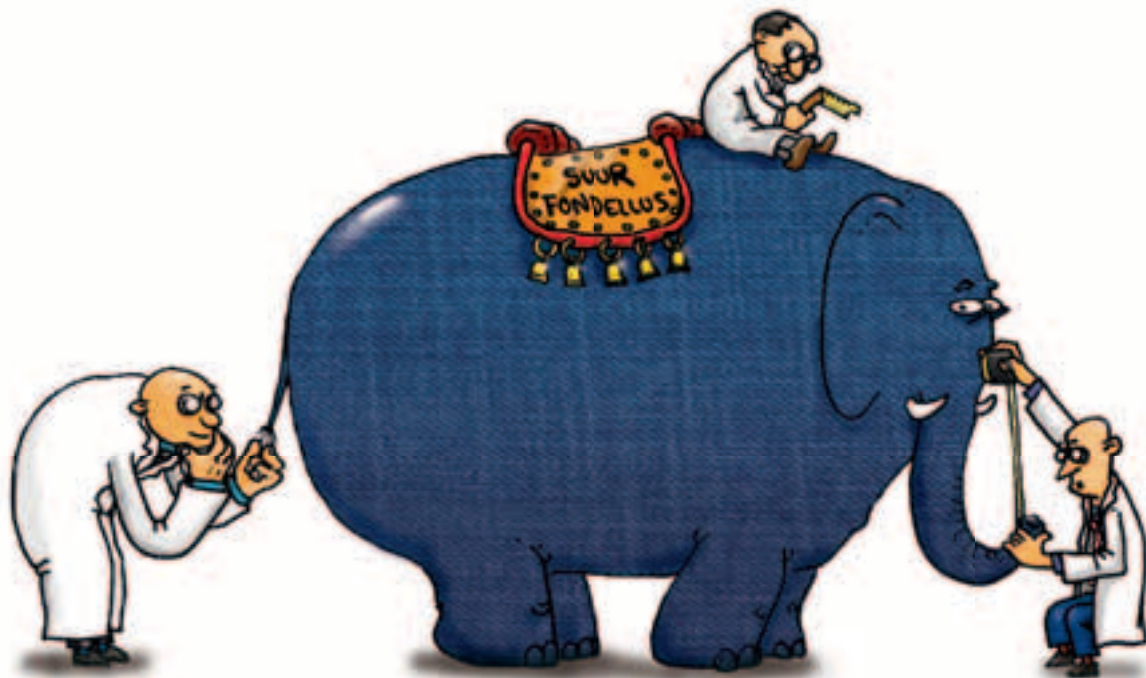
Eesti majanduse kõige olulisemaks küsimuseks on Laari hinnangul kujunemas energeetika. „Kui me siin lahendusi ei leia, ootavad meid peagi tõsised probleemid. Praegused otsused avaldavad mõju alles aastate pärast ning sellega tuleb tegelda. Ja meil peab olema selge, kust me saame elektrit 10-15 aasta möödudes,” räägib Laar.

Teine võtmeküsimus on Eesti haridussüsteem. Probleemiks pole seejuures mitte põhiharidus, vaid sellele järgnev osa. Sest me peame ette valmistama inimesi, kes suudavad anda oma panuse innovaatsilise ettevõtlusse.

Laari hinnangul tasub Eesti majandusse uskuda ning tema sõnul peaks Eesti jätkuvaks arengumootoriks kujunema innovaatiline lähenemine ja Eesti eripärade oskuslik ärakasutamine. Üheks meie eripäraks on meie väiksus, ent samas terviklik ühiskond ja riik. Need asjaolud lubavad erinevaid uuenduslikke ideid lihtsalt ellu viia, mis omakorda võimaldabki teostada innovaatsilisi projekte.

Mart Laar usub, et Eesti ettevõtete tulevikuks on rahvusvahelistumine. „Kõige olulisem eesmärk on allhankefaasist üle saamine. Paraku on kõikidel ühiskonnaaladel loorberitele puhkama jäädud. Tundub, et kõik vajalikud pingutused on ära tehtud, aga vaja oleks leida uut hoogu!”

LHV

Aktsiafondi teejuht

Aktsiatesse investeerimine on muutumas järjest populaarsemaks rahakogumise vahendiks. Ent mida peaks algaja investor kindlasti teadma?

TEKST: RAIT KONDOR | ILLUSTRATSIOON: TAAVI OOLBERG

Kui üksikaktsiate valik tundub liiga keeruline või riskantne, siis on kõige lihtsam viis investeerimise alustamiseks aktsiafond või -fondid. Sest fondiportfelli koostamine võimaldab lihtsalt ja odavalt hajutada aktsiaturgude riske.

Käesolev artikkel ei peatu niivõrd teoreetilisel käsitlusel, vaid seletab lihtsas keeles lahti investeerimisfondide olemuse.

Mis on fond?

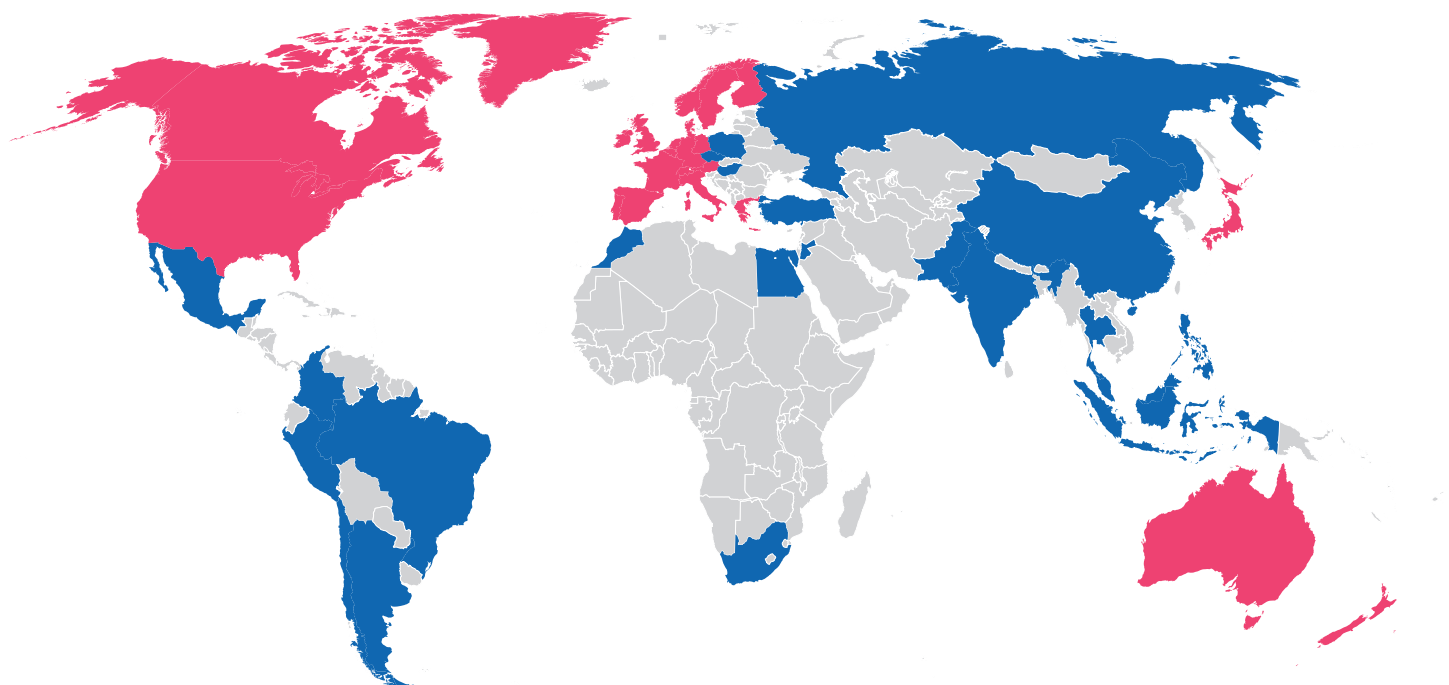
Fond on investorite raha kogum, mis on investeeritud fondi tingimustes esitatud investeerimisstrateegiat silmas pidades. Fond on sisuliselt väärtpaberiportfell, mis kuulub fondiinvestoritele. Iga fondiinvestor omab sellest portfelist

tükikest, mille suurus sõltub konkreetse investor poolt fondi paigutatud rahast.

Fondide puhul tuleb märkida seda, et järelevalvet fondide üle teostavad vastavad riiklikud järelevalveasutused (Eestis Finantsinspeksioon), kes peavad tagama selle, et investorite huvid oleksid igati kaitstud ning et fond investeerib investorite vara vastavalt fondiprospекtis toodud tingimustele.

Enim populaarsust omavad aktsiafondid ja võlakirja-fondid. Kuna investoreid huvitavad kõige rohkem aktsiafondid, siis peatume peamiselt nendel.

Fondi juhivad fondivalitseja, kes investeerib teatud tasu eest investorite vahendeid eelnevalt kindlaks määratud tingimustel. Mis tähendab, et kui fondi tingimustes on

JONIS 1.
Maailma
aktsiaturgude
jaotus Morgan
Stanley Capital
Index'i järgi.
Punasega on
tähistatud
arenenud
turud, sinisega
arenevad
turud.

öeldud, et fond investeerib Kagu-Aasia riikidesse, siis ei leia te fondis olevate aktsiate seast näiteks Brasiilia ettevõtete aktsiaid. Fondi investeerimisstrateegiast saab aimu juba tavaliselt fondi nimest, nii et alati ei peagi selleks fondi tingimusi uurima.

Millest sõltub tootlus?

Aktsiafondidesse investeerimisel on tarvis meeles pidada seda, et tootlus pole garanteeritud. Fondijuht võib olla kui tark ja osav tahes, kuid siiski on ta seotud aktsiaturgude üldise meelestatusega. Turusituatsioonides, kus teadmatus tuleviku ees on suur või eeldatakse, et majandusel läheb kehvasti, kukuvad ka heade ettevõtete hinnad, sest sel hetkel on müüjaid rohkem kui ostuhuvilisi. Siin jõuame aktsiaturgude käitumistavade juurde, mis on juba teine teema.

Kuidas mõõdetakse riske?

Üldiselt on investeerimisfondid vajalikud neile, kes tahaksid aktsiaturgudele investeerida, kuid kes ei taha aktsiaturgudel valikute tegemiseks oma aega kulutada. Teine põhjus võib olla tingitud aktsiaportfelli väiksusest, nii et kui tal isegi oleks aega valikute tegemiseks, ei saa ta oma portfelliga piisavalt ettevõtteriski hajutada.

Riski mõõdetakse üldjuhul standardhälbega ning kui investori portfellis on vaid üks aktsia, siis on portfelli standardhälve u 50%, kahe aktsia puhul u 38% jne kuni 30 aktsia puhul jõuab standardhälve ligikaudu 20%-ni ning seal edasi ettevõtete lisamine portfelli riskitaset oluliselt ei vähenda. Nii et väheste portfellis olevate aktsiate puhul võtab investor lisaks tururiskile enda kanda ka ettevõttepõhise riski, kuid kui aktsiaid on juba üle 20, siis jääb portfelli peamiselt vaid aktsiaturu risk.

Mida investeerimisvalikul silmas pidada?

Kõige olulisem on enda jaoks selgeks teha, milline regioon või majandussektor teie arvates järgmise viie

aasta jooksul omab head potentsiaali. Selle kõrval peab mõtlema neile riskidele, mida see potentsiaal endas kätkeb. Milliste sündmuste toimumise tõenäosus on suurem, mis võivad riigi majanduse ja seal edasi aktsiaturu alla tõmmata? Aktsiasse investeerimine ongi seotud eelkõige tulevikuprognoside tegemisega ning seetõttu sõltub aktsiaturgudele investeerimine ka väga palju juhusest. Kuid pikema perioodi jooksul läheb juhuse roll minimaalseks. Investeerimise puhul on oluline jälgida kolme tegurit:

1. millise tempoga antud piirkonna majandus võiks lähiaastatel kasvada;
2. millised on selle kasvu juures majanduslikud ja poliitilised riskid;
3. kui kallis on selle piirkonna aktsiaturgude hinnatase.

Üldiselt soovitatakse aktsiaturgudele investeerimisel arvestada vähemalt viieaastase investeerimisajaga. Seda just seetõttu, et aktsiaturgudel esineb tõusude kõrval ka langusi ning alla viieaastase perioodi jooksul on risk sattuda oma investeeringuga lühiajalisse langusperioodi suhteliselt suur.

Kuidas jagunevad finantsturud?

Investeerimisfondi valima asudes peaks endale selgeks tegema enda riskitaseme, tootluse ootuse ning eeldatava investeerimisperioodi. Kui investor pole valmis vastu võtma investeeringu võimalikku 20%-list langust, siis pole aktsiafondid tema jaoks ning ta peaks valima madalama riskiga varaklassi. Samuti sõltub riskitase oodatavast tootlusest. Maailma finantsturud jaotatakse arenenud turgudeks (Lääne-Euroopa, USA, Kanada, Jaapan, Austraalia, Uus-Meremaa) ning arenevateks turgudeks (inglise keeles *emerging markets*) – siia kuuluvad ülejäänud maailma finantsturud eesotsas Hiina, Venemaa, India ja Brasiiliaga (vt joonis 1).

Millised turud on stabiilsemad?

Laias laastus võib öelda, et arenenud turud on stabiilsemad ning seetõttu liiguvad sealset börsid nii üles kui ka allapoole rahulikumalt. Arenevatel turgudel juhtuvad sageli kiiremad arenguprotsessid ning sealsete börsihindade tõusud ja langused on järsemad. Lihtsustatult öeldes: kui investor vaatab, et näiteks Brasiilia aktsiaturg on viimase viie aasta jooksul kerkinud keskmiselt 40% aastas, siis ta peab arvestama sellega, et seal võib ette tulla ka 40%-lisi aastaseid langusi, mille tagasiteenimiseks peab aktsiaturg omakorda tõusma 67%. Kui näiteks Prantsusmaa aktsiaturult on reaalne loota 15%-list aastatootlust, siis seal võib negatiivse stsenaariumi korral turg langeda ca 25% aastas. Arenevatel turgudel peetakse poliitilist keskkonda aktsiaturu käekäigu osas pea sama tähtsaks kui majandusolukorda.

Kui investeerimiseks sobiv regioon on valitud, siis konkreetse fondi valimisel võib lähtuda mitmest kriteeriumist. Peamiselt võrreldakse, milline on tootluse erinevus kahe fondi vahel näiteks 3- ja 5-aastast perioodi silmas pidades. Võib ka võrrelda fondi tootlust arvestades selle riskitaset, samuti fondi koosseisu majandussektorite lõikes ning fondihaldusfirma ja fondijuhi kogemust.

Kuidas jagunevad aktsiafondid?

Peamiselt võime jagada aktsiafondid tüüpide järgi kolmeks:

1. tavalised aktsiafondid (*mutual funds*);
2. börsil kaubeldavad aktiivselt juhitud kinnised aktsiafondid (*closed-end funds*);
3. börsil kaubeldavad indeksfondid (*indexfunds*).

Viimased kaks fondiliiki on tuntud ka ingliskeelse termini ETF (*exchange traded funds*) järgi. Nende fondiliikide erinevusi aitab mõista juurdelisatud tabel:

Kõikide nende fondiliikide ühisosaks on see, et investor omab läbi nende erinevatest aktsiatest koosnevat väärtpaperiportfelli. Erinevat tüüpi aktsiafondidel on nii pluss kui miinuseid ning milline neist parim on, peab investor ise otsustama. Aktiivselt juhitud fondide plussiks on see, et edukad fondijuhid suudavad majandussituatsiooni muutudes

vahetada kehvemate väljavaadetega ettevõtete aktsiad paremate vastu. Indeksfondis sõltub aktsiate koosseis ja osakaal ettevõtete turuväärtusest ehk lihtsalt, mida suurem on ettevõtte, seda suurem on selle osakaal indeksfondis. Aktiivselt juhitud fondis on nende aktsiate osakaal suurem, milles fondijuht näeb parimat riski-tulu suhet. Fondi aktiivne juhtimine põhjustab peamise erinevuse indeksfondiga – nimelt on aktiivselt juhitud fondide juhtimistasu ca 1%-2% võrra suurem kui indeksfondidel. Üldine soovitus võiks olla, et arenenud turgudel (USA, Lääne-Euroopa) tasub indeksfonde kasutada, sest väga vähesed fondijuhid suudavad indekseid lüüa, kuid arenevatel turgu-

Kui investor pole valmis vastu võtma investeringu võimalikku 20%-list langust, siis pole aktsiafondid tema jaoks.

del on soovituslikum kasutada aktiivselt juhitud fonde. Esi- teks pole sobilikku koosseisuga indeksfonde alati saada ning teiseks on arenevatel turgudel võimalik hea juhtimise korral saada indeksist oluliselt kõrgemat tootlust.

Kuidas kujunevad fondide hinnad?

Oluline erinevus fonditüüpide vahel on nende hinna kujunemise osas. Kui börsil kaubeldavate fondide puhul muutub hind börsi lahtioleku aja jooksul igal minutil ning fondi saab osta ja müüa hetkega, siis tavaliste aktsiafondide puhul arvutatakse osaku hind üks kord päevas. Tavaliselt toimub see hommikul eelmise börsipäeva sulgemishindade alusel. Ka ostu- ja müügitehing toimub tavaliste fondide puhul ühepäevase viitega.

Fondide maailm on sedavõrd lai, et ühes artiklis kõike käsitleda ei saa. Loodame, et saite eeltooduga vähemalt väikese aimuse, mida fondiinvesteeringute puhul peab arvestama.

LHV

TABEL 1. Erinevate fonditüüpide omadused.

	Tavalised aktsiafondid	Börsil kaubeldavad kinnised fondid (closed-end ETFs)	Börsil kaubeldavad indeksfondid
Kas saab börsil kaubelda	Ei	Jah	Jah
Kas fondi juhatakse aktiivselt?	Jah	Jah	Ei
Kui suur on aastane juhtimistasu (enamlevinud)?	1,2% - 2,5%	1,5% - 2,5%	0,15% - 0,6%
Kas fondi saab osta allpool oma reaalset väärtust?	Ei	Jah	Ei

“Tahan saada sõltumatuks!”

LHV virtuaalse akstiamängu “Börsihai 2007” võitja **Lauri Meidla** on sina peal ka päris-börsimaailmaga – juba kolm aastat on tema põhitegevuseks olnud USA aktsiatega kauplemine ehk treidimine.

TEKST: KAIRI HÄRMA | PILT: PIRET PAKLER

Mäng, mille Viljandist pärit Lauri (27) võitis, võimaldas osalejatel virtuaalselt investeerida USA, Rootsi, Soome, Venemaa, Leedu, Läti ja Eesti börsidel, eesmärgiga saada mängu lõpupäevaks kokku suurima turuväärtusega aktsiaportfell. Kõik võistlejad said mängu alguses ja -jooksul võrdse stardiraha ja investeerisid nagu oskasid. Lauri tegi seda kõige paremini ja sai autasuks 2000 euro suuruse investeerimisportfelli.

Laurile tõi võidu kogemus. “Üks mõte oli selles, et sundida end teise vaatenurga alt kauplemist vaatama - mängus täideti order, seda keskmiselt 3 minutiga ja 20 minuti pärast sai alles teada, mis hinnaga sa aktsia said,” räägib Lauri. “Reaalses elus täidetakse order maksimaalselt 0,3 sekundiga. Otsest praktilist kasu pole seni mängust olnud, aga ajusopis häguselt paar mõtet virvendab...”

Lauri selgitab investeerimise ja treidimise erinevusi. Erinevalt investeerimisest, mis on üldjuhul pikaajaline ja

tulevikule suunatud protsess, on treidimise ehk kauplemise näol tegemist pigem kiire sõjamänguga, kus määravaks ei ole päevad ega nädalad, vaid sekundid.

„Oluline on omada eksklusiivset infot,” rõhutab Lauri. “Teada midagi, mida maailm veel ei tea. Mõne suure korporatsiooni uutest, avanevatest turuvõimalustest või seadusemuudatusest, mis sunnib inimesi tegema suuri investeringuid ja tarbima just selle firma toodangut. Kuid see info omab väärtust vaid selle hetkeni, mil see info pole enam uus.”

Millise strateegia Börsihai mängus valisid ja miks?

Kolm portfelli tegin, et oleks rohkem mänguruumi. Üritasin vaadata, mis firmad peale turgu või järgmisel hommikul tulemustega tulevad, kuid talitasin ka tunde järgi. Oletasin, mis aktsiatel võiks olla rohkem liikumisruumi. See oli ette teada, et esikolmikusse jõuab ainult suurelt riskides.

**VILGAS
TEGUTSEJA:**
Lauri Meidla
usub, et
tema edu
tugineb vilkal
tegutsemisel
ja välgkiiretel
otsustel.

Kuidas sul õnnestus selle taustal, et turud langesid, selline tootlus saavutada?

Usutavasti tänu asjaolule, et tegelen igapäevaselt treidimisega – tean millistes aktsiates on suurt protsentuaalset alla või üles liikumist oodata. Seekord vedas, sest kolme portfelli keskmine tootlus jäi mälu järgi 20% kanti.

“Rahast saab tulevikus ajalugu – primaatide ja primitiivsuse käibelt kadunud ekvivalent.”

Su tööpäev algab veidi peale poolt kahte päeval ja lõpeb enamasti kesköö paiku, sest USA börs toimib New Yorgi ajas, mis on 7 tundi meie omast maas. On sul selliseks elustiiliks mingi eriharidus?

Hetkel on mul keskharidus. Kõrgemat haridust tulin peale gümnaasiumi lõpetamist EBSi omandama, kuid see jäi paraku mu igivana probleemi – laiskuse – taha kinni. Pea

oli lihtsalt laiali otsas. Kuid vaatamata sellele on mul suur austus intellektuaalide ja teaduse ja muu kreatiivse mõtetöö tegijate vastu.

Sinu varasem kokkupuude investeerimisega? Kas oled ka varem aktsiaid ostnud?

Esimest korda ostsin aastal 1997 või 1998 Hansapanga aktsiaid 7000 krooni eest. Mõni kuu hiljem müüsin peaaegu madalaimas kohas maha ja sain 3000 krooni tagasi, mille eest ostsin nahktagi. Hea tagi, ligi 10 aastat teenis mind.

Mida arvad viimastest sündmustest Tallinna Börsil ja kas seal õnnestub veel üldse raha teenida, kui kõik aktsiad kolinal langevad?

Loomulikult! Ilmselt on praegu üks parimaid aegu pike-maajaliseks investeerimiseks. Kuna treidimine on lühiajaline, ei oska ma asjalikke investeerimissoovitusi jagada, kuid kui kellelgi on soov Tallinna Börsilt midagi osta, oleks mõistlik küsida nõu LHVst või Hansapangast, et millist aktsiat ja kui palju protsendiliselt portfelist sinna investeerida.

Kumba eelistad, kas üksikaktsiaid või fondide osakuid?

Ise ostaksin kohalikke aktsiaid meelsamini, välismaiste investeringute puhul fonde või indeksaktsiaid.

Kas auhinnaraha kavatsed investeerida?

Jah, see 2000 eurot on juba investeeritud India ja Lähis-Ida suunalistesse fondidesse ja indeksaktsiatesse.

Kui oluline on raha sinu elus?

Tahaksin saavutada kunagi sõltumatust ja pere või sõpradega reisida ja pulli teha, sportida, elu nautida ja minna edasi kunagi alustatud intellektuaalse ruumi teema uurimisega. Siin on aga hetkel vastuolu – kulutada ja liikuda vabaduse poole korraga pole mulle momendil jõukohane. Oleks-võiks-peaks tegelikult rahalise distsipliiniga enam tegelema.

Kas raha teeb õnnelikuks?

Suurim võimalus maksimaalselt raha olemasolu nautida on, kui võidame näiteks lotoga unelmatesumma ja suudame sel hetkel rongilt maha hüpata, et minna üksi SPA-sse mõnulema.

Aga kui rääkida rahast laiemalt, julgen oletada, et rahast saab tulevikus ajalugu – primaatide ja primitiivsuse käibelt kadunud ekvivalent. Aastate pärast ostetakse „poest“ integreeritud toitu ekvivalendi baasil, mis võrdub sellega, palju uut teavet ja lisaväärtust sa oled inimkonnale loonud.

Raha probleem on selles, et see reastab tahtmatult inimesi edetabelisse. Tõeliselt õnnelikuks teevad inimesi aga kogu inimkonna ühised eesmärgid ja saavutused mistahes tasanditel: Einsteini relatiivsusteooria, terroristide areteerimine ning miks mitte ka teiste tsivilisatsioonidega kontakti otsimine.

LHV

Leia õiged aktsiaturud!

Investeerimisel on Olympicu aktsia pingsa jälgimise asemel arukas mõelda pikemaajalistele ümbruskonda mõjutavatele trendidele.

TEKST: OLIVER AIT | PILDID: CORBIS, SHUTTERSTOCK, TAAVI OOLBERG

Võime tajuda pikemaajalisi trende ja nende põhjal otsuseid langetada on mõttestatud investeerimisel sama oluline kui kalale vesi. Austuse on ära teeninud need, kes tabasid mitmeid aastaid tagasi trende näiteks kinnisvaraturul, Baltikumi aktsiaturgudel ning arenevate turgude potentsiaali.

Ent püüdkem mõelda veelgi kaugemale. Kuidas mõjutavad maailma globaliseerumine, tehnoloogia areng, demograafilised trendid? Millised on erinevate piirkondade ressursid ja eelised teiste ees ning kuidas neid rakendada? Kuidas muutuvad maailma jõujooned, kui arenevad riigid näitavad oma võimu aina rohkem?

Alltöövõtjad julgeoleku kallal

Sattusin hiljuti lugema Antoine van Agtmaeli raamatut "The Emerging Markets Century: How a New Breed of World-Class Companies Is Overtaking the World." Autoriks on mees, kes tutvustas läänemaailmale 70ndatel arenevatele turgudele investeerimise potentsiaali ajal, mil valitses mõttemaailm, mille kohaselt väljaspool USA-d finantsturge ei eksisteeri. Täna moodustavad arenevad turud suure osa käibest ning mis peamine, kasvava osa. Tulevikus loodavad sellised gigandid, nagu General Electric, Hewlett Packard ja Altria aina suuremat tulu väljastpoolt Euroopat ja USA-d.

Muutus mõttemaailmas 30-40 aastaga on olnud suur. Vaadates arenevaid turgusid, on odava tööjõu allikast täna saanud pigem tugev finants- ja arendusjõud. Suurim Hiina PC tootja Lenovo ostis 2004. aasta lõpus

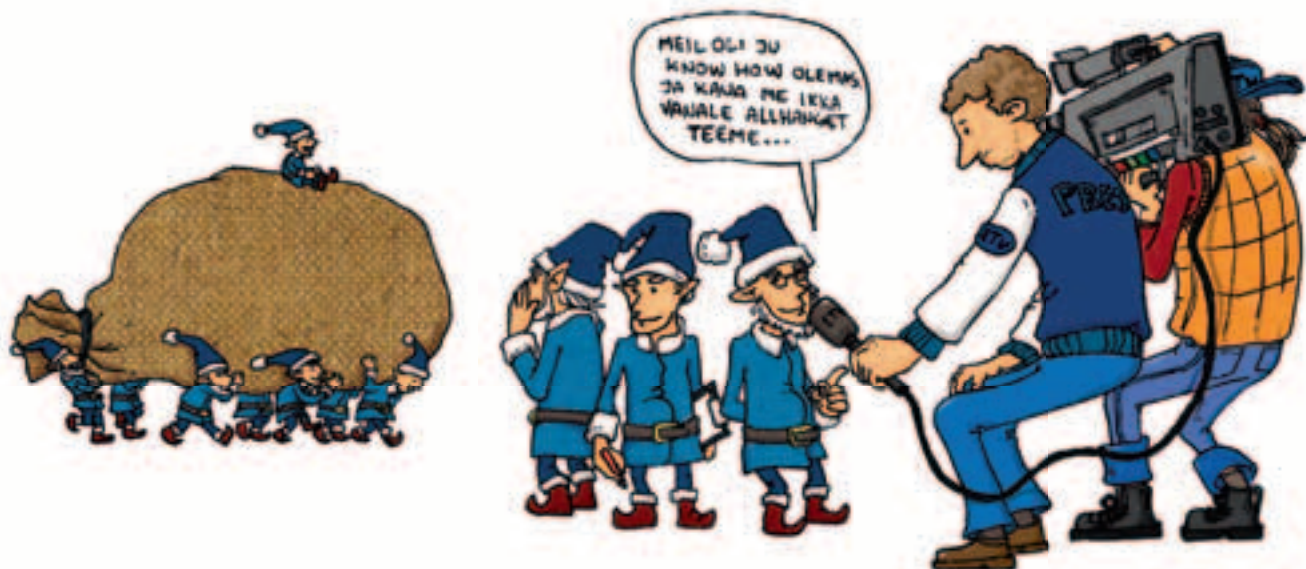
IBMi PC üksuse, astudes selle tehinguga Dellile ja Hewlett Packardile kandadele. Hiina köögiseadmete tootja Haier tegi ülevõtupakkumise Ameerika Maytagile. Hiina valitsusele kuuluv NCOOC tahtis 2005. aasta keskel osta Uncoa-li, ületades nii rahaliselt Chevroni ülevõtupakkumise. Näiteid on tuua palju ning järeldus on lihtne – jaht tugevatele brändidele käib täna teisest maailma nurgast. Senistest madalate kuludega alltöövõtjatest on saanud firmad, mis ihaldavad suuretevõtete sära väärtust ning neil on rahaline võim oma soove rahuldada. Tegemist on lausa nii tugeva muutusega, et Ameerika Ühendriigid on tembeldanud ülevõtupakkumised ohuks rahvuslikule julgeolekule.

Arenevate turgude suundumused

Maailma populatsioon jaotub vastavalt 15% ja 85% arenevad turgude ja arenevate turgude vahel. Vaadates samal ajal ülemaailmset majandust, moodustavad globaalsest rahvuslikust koguproduktist aga vastupidiselt arenenud turud 80% ja arenevad turud 20%. Aastaks 2030 peaks prognooside kohaselt olema rahvusliku kogutoodangu jaotus arenenud ja arenevate turgude vahel võrdne. Kui vaadata aga veelgi kaugemasse tulevikku, siis aastaks 2050 peaks arenevate turgude rahvusliku kogutoodangu maht olema kaks korda suurem kui arenenud turgude oma. Suur osa on siin Venemaal, Brasiilial, Hiinal ja Indial. Seetõttu on ka täiesti mõistetav, miks maailma suuretevõtteid oma pikaajalisi strateegiaid kavandades just nende turgudele keskenduvad – sealsed tarbijad nõuavad

Hiinat on üritanud valjutama minna jaemüügitähed Wal-Mart ja Carrefour, kuid tagasi on tulnud "kilbil."

aina rohkem, soovides osa saada läänelikust elukvaliteedist ja mugavustest.

Kõik eelpoolnimetatud tähendab nõudluse ja tarbimise kasvu selle heas mõttes. Ühest küljest on tegu potentsiaaliga tänastele globaalsetele suurfirmadele, kuid teisest küljest tähendab see soodsat pinnast paljudele kohalikele ettevõtetele, kuna need tunnevad paremini turgu. Näiteks on Hiinat üritanud vallutama minna jaemüügitähed Walmart ja Carrefour, kuid tagasi on tulnud "kilbil." Samuti ei ole internetis valitsev Google suutnud ennast isegi kümne kasutatavaima internetilehe hulka suruda. Lõuna-Koreas on saanud maailmatuntud internetis oksjoneid korraldada

ettevõtteid on taibanud tugeva juhtkonna, kaubamärgi ja hea ärimudeli vajalikkust, siis just nende poole ka pürgitakse. Kaubamärgi ja ärimudeli omandamiseks on mitmeid mooduseid – kasutada otseteed ja teha mõni ülevõtt, nagu seda tegi Lenovo, importides hiljem lisaks IBMi kaubamärgile ka teadmised ärimudeli efektiivsemaks muutmiseks Dellist. Teiseks võimaluseks on oma tuntust kasvatada ise, nagu seda on teinud Samsung.

Rääkides alltöövõtust, siis tegelikkuses ei tea ilmselt paljud, et maailma suurimaks elektroonikatootjaks on Taiwanis paiknev Hon Hai, mis toodab Apple muusikamängijaid ja iPhone'i, Delli ja Hewlett Packardi arvuteid, Nokia ja Motorola telefone ning komponente, Sony ning Nintendo mängukonsoole. Sarnaselt Hon Haile toodab näiteks sama riigi ettevõtte Yue Yuen Nike jalatseid. Tuntuse on aga saanud hoopis teised ettevõtted ning vaadates nende firmade strateegiat, siis alltöövõtjaks esialgu ka jäädakse, kuigi Hon Hai pakub koostöös oma klientidega tegeliku väärtuse arendustöö näol. Ükski alltöövõtja ei saa aga kasvada kiiremini kui "isandad," keda teenitakse.

“Kaubamärgi ja ärimudeli omandamiseks on mitmeid mooduseid.”

eBay lüüa pisikese kohaliku Gmarketi käest. Põhjuseks koduturu, kultuuri ja tarbijavajaduste sügavam mõistmine. Seega, kui kohalikud firmad suudavad oma loomuliku eelist stardipakuna ära kasutada ning seavad endale kõrgemad eesmärgid, võrreldes end maailma tasemel ettevõtetega, võime otsida tulevasi globaalseid tähti just arenevate turgudele. Häid näiteid on juba täna võimalik tuua. Oma ala tegijad on Korea Samsung, Brasiilia Embraer, Mehhiko Cemex ning Grupo Modelo ja paljud teised.

Taivani Nike ja Nokiad

Vaadates edukaid maailmatasemel arenevate turgude ettevõtteid, siis tihti peale on odava tööjõuna kasutatavad alltöövõtjad muutunud tegelikku teadmist pakkuvaks jõuks. Know-how imporditakse riiki ning odava ressursipõhisest majandusest saab pigem teadmispõhine. Hea toode ei taga veel edu ning kuna paljud arenevate turgude

Tasub teada!

Näpunäiteid jaeinvestorile, kes ei ole varem arenevatele turgudele investeerinud:

- ❖ Keskmista end positsiooni selle asemel, et kõi-ke ühekorraga osta
- ❖ Välti arenevaid turgusid, kui kõik neist räägivad, ning investeeri siis, kui nad kellelegi ei meeldi
- ❖ Järgmise 25 aasta jooksul lisa järkjärgult 1% oma investeringutest arenevatele turgudele igal aastal kuni osakaal jõuab arenevate turgude osakaaluni maailmamajandusest (hetkel 21%)
- ❖ Ära investeeri rohkem kui 10% oma arenevate turgude investeringutest üksikaktisiasse ning ülejäänu paiguta ETF või fondide kaudu maailmas

HTC särav edulugu

Vaatleme lähemalt Taivani firmat HTC. 2005. aastal, mil Bill Gates tutvustas Las Vegases Windows mobile operatsioonisüsteemi, hoidis ta ühes käes Samsungi pihuarvutit ning teises vähetuntud HTC pihuarvutit. HTC on alates oma loomisest üritanud silma paista tugeva tootearenduse ning innovatsiooniga, olles minu silmis üks tugevaimaid toote kvaliteedi osas. Ettevõtte edulugu sai alguse, mil firma ühendas Inteli kiibi, Sony LCD ekraani ning Windowsi operatsioonisüsteemi ning luues nii mõnda aega maailma kõige müüduma pihuarvuti iPaq, mida turustas tol ajal Compaq. Täna on firma oma konkurentidest tootearenduselt umbes 12 kuud ees ning teenindatakse selliseid ettevõtteid nagu Hewlett-Packard, Orange, Vodafone, Telefonica, T-mobile, Verizon, Cingular ja Sprint.

Kuid HTC on erinevalt Hon Haist ja Yue Yenist astunud ühe sammu edasi. Lisaks suurepärasele tootearendusele, mida oma klientidele pakutakse, otsustas firma 2006. aasta keskel ka enda brändi nähtavaks muuta. Vaadates täna Eesti telefonipoodides ringi, ilutsevad HTC tooted säravalt Motorola, Nokia ja Samsungi kõrval. HTC Touch on väheseid telefone, mida on võrreldud Apple moodsa telefoni, iPhone-ga. Turunduse puhul kasutatakse ära oma seniseid kliente.

HTC on vaid üks näide sellest, kuidas odavast alltöötajast on kasvanud tugev arendusjõud, mis täna oma

toodetega astub senistele klientidele kannule. Järgmisi maailma muutvaid firmasid, mis täna küll ehk suurel areenil tugevalt ei domineeri, tuleks otsida praegustelt kiiresti arenevatelt turgudelt, kuna pinnas selleks on soodne. 21. sajand on Kagu-Aasia sajand!?

LHV

Avasta edukad firmad!

Viis vihjet, mille abil maailmatasemel firmasid ära tunda:

- ❖ Firma on globaalselt oma tööstusharu liider
- ❖ Globaalne eksport ja tihtipeale ka tootmine
- ❖ Väärimaks globaalse tegija nime, peaks firma olema turuosalt kolme esimese seas piisavas arvus riikides
- ❖ Globaalne konkurentsivõime mitte ainult hinnalt, vaid ka kvaliteedilt, tehnoloogialt ja disainilt
- ❖ Firma võrdleb end tugevaimate ja parimate firmadega maailmas

LHV
INVESTEERIMISKOOL

Tule LHV Investeerimiskooli!

Esimesed sammud investeerimismaailmas

Alo Vallikivi, Kairi Veere

T 26.02 kell 18.00 Radisson SAS konverentsikeskus

Alustame algusest: aktsiad ja investeerimisvõimalused erinevatel turgudel

Alo Vallikivi, Joel Kukemelk

T 25.03 kell 18.00 Radisson SAS konverentsikeskus

Fondide ABC

Rait Kondor, Mihkel Oja

T 22.04 kell 18.00 Radisson SAS konverentsikeskus

Kauplemine ja tehniline analüüs

Oliver Ait, Sten Pisang

T 08.04 kell 18.00 Radisson SAS konverentsikeskus

Fundamentaalse analüüsiga Balti parimaid aktsiaid otsima

Erki Kert, Henri Adams

T 06.05 kell 18.00 Radisson SAS konverentsikeskus

Kõigil seminaridel osalenud saavad Teadliku Investori diplomi. Ühe seminari hind on ülekandega ette makstes 150 krooni või kohapeal sularahas 200 krooni.

Seminaride külastamiseks on vajalik eelregistreerimine. Lisainfo telefonil **6 800 400**, klienditugi@lhv.ee või www.lhv.ee/kool

“Säilitage külma närvi!”

Aktiivne väikeinvestor ja IT Grupi tegevjuht **Esti Ehatamm-Koppel** usub, et pöörane tõusuaeg on börsidel selleks korraks möödas. Mis aga ei tähenda tema hinnangul vähimatki põhjust paanikaks.

TEKST: TIIT EFERT | PILT: ÄRIPÄEV

Esti Ehatamm-Koppel alustas investeerimisega viis aastat tagasi, olles saanud keskmisest suurema rahasumma omanikuks. Ta otsustas, et rahale tuleb leida mõistlik paigutusviis.

Ehkki suur kinnisvarabuum ei olnud tol ajal veel alanud, polnud Esti vaba raha kinnisvarasse investeerimiseks siiski piisav. Ent summa oli piisavalt suur, et seda mitte lihtsalt reisimisele või magusale elule kulutada.

Esimesed investeringud tegi Esti fondidesse. „Sellel hetkel olid hinnatud fondid Venemaa ja Ida-Euroopa fondid. Samuti Balti riigid,” meenutab ta. Investeerimine võlus naist sedavõrd, et ta sukeldus selles valdkonnas üha sügavamale, hakates ka ise igapäevaselt ettevõtete aktsiaid ostma ja müüma.

Loobus ise tegutsemisest

Umbes aasta eest sai Estile selgeks, et aktiivne tegelemine aktsiate ostu-müügiga nõuab põhitoõ kõrvalt liiga palju aega ning energiat. Mistõttu otsustas ta oma raha asja-

tundjate hoolde usaldada.

Ta oli aktsiatega tegeledes kogenud nii võite kui ka kaotusi ja oletab, et jäi kokkuvõttes „nulli”.

Aktsiatega möllamine andis Estile hindamatu kogemuse. Ta uuris ka vastavasisulist kirjandust ja tõstab esile Alexander Elderi raamatut „Trading for a living”.

„See raamat on klassikaline näide sellisest inimesest, kes esialgu hakkab toimetama põhitegevuse kõrvalt,” räägib Esti Ehatamm-Koppel. Raamatu autoriga seondub huvitav fakt: Alexander Elder on pärit Eestist. Ta töötas laevaarstina ning tahtes pääseda sinise kommunistliku režiimi küüsis, hüppas 1980. aastatel ühes Aafrika sadamas üle laevaparda ja põgenes.

Elder raamat õpetas Estile, et kui ka aktsiaturud langetavad, tuleb säilitada rahu ja tegutseda kainelt kaalutletult ning vastavalt esialgsele plaanile. „Alati kui investorit tabab ebameeldiv üllatus, tuleb endale meelde tuletada investeerimisstrateegia,” räägib Esti. „Mis muidugi ei tähenda, et muutusi ei tohiks portfellis ette võtta, aga turu hetkeliste muutuste ajal ei tohi rapsima hakata ja emot-

sioonide ajel otsustada.”

Esti Ehatamm-Koppel jälgib oma investeerimisportfelli käekäiku keskmiselt korra nädalas. Validooli daam arvuti kõrvale ei varu, kuid üllatusteks on ta alati valmis. „Kohe tuletan endale meelde strateegia. Meenutan, mida ma investeerimisotsuse tegemise hetkel mõtlesin,” selgitab ta ning soovib fondidesse investeerijatel mõelda, mil määral nad on valmis turu korrigeerimise tingimustes ajutiselt kaotama.

On fakt, et ühel hetkel langus lõpeb ning sellele järgneb tõus. „Aeg, mil kõik aktsiad ainasid, on läbi saanud,” nendib Esti.

Tema hinnangul sõltub languse lõpp sellest, kui valult Ameerika Ühendriigid krediidi- ja usalduskriisist välja tulevad. Täna valitseb olukord, kus iga negatiivne uudis pangandussektorist toob kaasa turu võimendatud reageerimise. „Samas hetkel tuleb lihtsalt aega varuda usalduse taastamiseks” usub Esti Ehatamm-Koppel.

Lähtudes jaanuari lõpus toimunud järjekordsetest intressimäärade langetamisest USA-s, võib loota, et hullem on möödas. Jaanuari teise poole jooksul on kokku kärbitud baasintressi määrasid 1,25%, mis peaks Ameerika majandusele stimuleerivalt mõjuma. Samas Ameerika väärt-paberiturg näitab hetkel suunda kogu maailma turgudele.

Ühes on ta veendunud: investeerida tuleb vaba raha ja säästude arvelt. Esti investeerimiseks laenu ei võtaks ja kinnitab, et haldureid tasub usaldada. Sest nende valduses olev infohulk on määratult suurem kui ühelgi väikeinvestoril eales olla saab.

Väikeinvestorist väikeettevõtja

Pikalt-laialt ja kärarikkalt prognoositud majanduse jahe-nemist Esti Ehatamm-Koppel investori, ettevõtja ega ettevõtte juhina ei pelga. „Kindlasti paneb toimuv sel aastal rohkem ettevõtte strateegiat läbi mõtlema. Senine nn kuldvihm ja lollide maa on selleks korraks Eestis läbi saanud ja peame normaalsete majandusseadustega silmitsi seisma. Iseküsimus on, kellele kui palju see meeldib, ja kui ruttu ollakse valmis reaalsusega kohanema,” räägib ta.

9 KORDA MÕÖDA:
Esti Ehatamm-Koppel usub, et alanud aastal peavad inimesed ja ettevõtted oma tegevust senisest enam kaalutlema.

“Ei ole ju toimunud mingit krahhi ja ilmselt seda ka ei juhtu.”

Üle 10% majanduskasv ei ole praegustel alustel jätkusuutlik. Küll aga teevad Estile muret ajakirjanduse võimendatud hirmujutud, mis paratamatult mõjutavad inimeste vaateid ja suhtumisi olukorra kainele hindamisel. „Kõige halvem on see, kui ettevõtjal kaob optimism ja julgus ning juurdub arusaamatus ühiskõik, mida uut teen, niikuiin lähed halvasti, seega parem ärme tee üldse midagi,” muretseb Esti Ehatamm-Koppel. Tavainimesel, kes teeb hästi oma tööd ja tööandjalt oma palga välja teenib, ei ole midagi karta. Halvemal juhul tuleb lihtsalt leida kas uus tööandja või vaadata kriitilise pilguga üle oma isiklik kulude struktuur. **LHV**

Turvalisest investeerimisest

“Investeerimisfondid on mitmekordse kontrolli all, neisse investeerimine on turvaline ja riskid hajutatud,” kinnitab Finantsinspektsiooni järelevalve divisjoni juht **Andre Nõmm**.

TEKST: TIIT EFERT | PILDID: SHUTTERSTOCK, ÄRIPÄEV

Finantsinspektsiooni järelevalve divisjoni juht Andre Nõmm.

Eestis algab järelevalve fondide üle juba Finantsinspektsioonilt tegevusloa taotlemisega. Mis tähendab, et enne loa väljastamist kontrollitakse fondi loova ettevõtte juhtide ja aktsionäride vastavaid kogemusi ja haridustaset. Nii välistatakse fondide loomise võimalus diletantide poolt.

Lisaks kontrollitakse, kas ettevõttel on oma kohustuste täitmiseks piisavalt raha, ja mõistagi ka kapitali päritolu.

Samuti uuritakse, kuidas on fondi tegutsemine reguleeritud ja selle vastavust kehtivatele õigusaktidele. Seega peavad kõik tingimused olema üheselt mõistetavad ja fondi tegevus üdini läbipaistev.

Usaldusel põhinev äri

Tegelikult on fondidel suisa mitmetasandiline järelevalve. Kui Finantsinspektsioon kontrollib regulaarselt investeringuid, et need vastaks fondi tingimustele, siis teine järelevalvetasand on deponitorium. See on krediitiasutus, mis

hoiab fondi varasid ja jälgib, et fondi osakuid ostetakse ja müüakse õigete hindadega.

Andre Nõmme sõnul on Eesti finantsturg väga hästi seadustega reguleeritud ning elukunstnikud ja õnneotsijad selles valdkonnas tegutseda ei saa.

„Fondide puhul on oluline mõista, et fondi varad hoitakse fondi haldava ettevõtte varadest lahus. Kui ettevõtte läheb pankrotti, siis fondi varasid see ei puuduta,” selgitab Nõmm.

Kui ettevõtte puhul astutakse aktsiatesse investeerides omanikeriingi, siis fondide osakute soetamisel ostetakse tegelikult fondijuhi teenust, oskusi ja usaldust.

Nõmme hinnangul on investeerimisvaldkonnal Eestis veel piisavalt kasvuruumi. „Vaadates pensioni kolmanda samba statistikat, siis märkimisväärset arengut toimunud ei ole. Ma usun, et ka lähiajal on seal oodata päris suurt tõusu,” sõnab Nõmm. „Suur hulk inimesi liitus teise pensionisambaga. Seda võeti suure sammuna oma tuleviku kindlustamisel. Järgmise etapina teadvustatakse kolmanda samba võimalusi, et pensionipõlv saaks olema veelgi meeldivam.”

Fondid hajutavad riske

Paremat pensionipõlve soovime me kõik, ning fondid oma riskide hajutatusega on igati hea valik. Kui sageli öeldakse, et in-atsiooni tõttu ei ole mõtet investeerida, siis mitte investeerides kulutavad inimesed pahatihti raha lihtsalt mõttetute asjade peale ära.

Kui tavafondidel on nõue omada vähemalt kümne ettevõtte aktsiaid, siis tegelikkuses on riskide hajutus veelgi suurem. „Kaugelt rohkem, kui õigusakt nõuab. Mida suurem fond, seda lihtsam on riske hajutada,” kinnitab Nõmm.

Eesti fondidesse investeerijate seas on palju välismaalasi. Mis tõestab, et siinsed fondihaldurid on suutnud edukalt müüa oskust tegutseda Ida-Euroopa turul. „Just neis fondides on välismaalasi rohkem,” kirjeldab Nõmm. „Seda võib võtta ka tunnustuseks Eesti fondide juhtidele, ja seni ei ole tõepoolest olnud selliseid asju, et oleks kohustusi halvasti täidetud.”

Fondijuhi ülesanne on langetada fondi reeglite piires õigeid investeerimisotsuseid. Seejuures ei ole fondijuhil reegleid kaugeltki mitte lihtne muuta, kuna see eeldab kõigi fondi osanike nõusolekut.

Ilus pension on reaalsus

Andre Nõmme sõnul ei saa fondijuhti alati süüdistada, kui fondi tulemused pole kõige paremad. „Valitseja ei saa

midagi teha, kui mingil regioonil või majandusvaldkonnal lähebki halvasti. Investeerimisrisk jääb ikkagi investorile, kes saab teha valikuid erinevate fondide vahel.”

Neile, kes soovivad ise maailma aktsiaturgudel tegutseda, ütleb Nõmm, et omavastutuse võtmine on otseses seoses teadmistega finantsvaldkonnas. Fondivalitsejad jälgivad igapäevaselt maailma ettevõtteid, samal ajal kui

Eesti finantsturg väga hästi seadustega reguleeritud ning elukunstnikud ja õnneotsijad selles valdkonnas tegutseda ei saa.

ükski keskmine tavainvestor ei ole suuteline hindama erinevate regioonide majandusi ja erinevate ettevõtete finantsseisu ja perspektiivne.

Viimasel ajal on maailma aktsiaturgudel aset leidnud teatav langus. Andre Nõmme hinnangul võib pärast pikemat langust olla just õige aeg osta. Kuid investori puhul, kes investeerib pikaajaliselt, ei olegi ostuhetk nii oluline. Sest pikaajalise investeerimisega on tõenäosus raha teenida ja parem pensionipõlv tagada pigem suurem. **LHV**

*Tallinna Konverentsid -
usaldusväärne konverentside ja
koolituste korraldaja aastast 2001*

**tallinna
konverentsid**

*Korraldame Teile olulisi sisekoolitusi, seminare, konverentse jm üritusi
Ootame Teid sel aastal 30 praktilisele seminarile ja 10 aastakonverentsile*

Tallinna Konverentsid
Tel 6 143 300
info@tallinnakonverentsid.ee
www.tallinnakonverentsid.ee

“Inimesed, Ines: mõelge säästmisele!”

Lauljatar **Ines** mõtleb üha enam oma tuleviku kindlustamisele selliselt, et elujärg oleks alati ühtlaselt hea. Ennekõike tähendab see mõttetute kulutuste kärpimist.

TEKST: TIIT EFERT | PILDID: PROFIMEEDIA

„**S**ee intervjuu toimub väga õigel ajahetkel,” ütleb Ines, „sest ma teadvustan endale järjest rohkem, et peaks vähem kulutama ja oma sissetulekust mingi osa säästma ja investeerima.”

kui oma lugude autorile autorikaitsest,” selgitab ta.

Ehkki hetkel on Ines oma firma ainus artist ja kaubamärk, liiguvad tema mõtted järjest rohkem ettevõtte kasvatamise suunas. „Hiljemalt 35 aastasel ma enam lava laudu ei kuluta, siis ma loodan olla taustajõuks teiste ar-

Hoidub krediitkaardi eest

Inese sõnul tuleks inimestel hoolitseda selle eest, et kui mingil hetkel sissetulekud vähenevad, oleks varuks säästetud, mille arvelt ei peaks kehvemini elama. Täpset kava, kuidas investeerida, pole lauljatar veel paika pannud. „Selles tuleb mul minna esmalt nõustaja juurde, kes mulle räägiks, kuhu oleks tark investeerida,” räägib Ines. Pensionipõlve elementaarseks kindlustamiseks on ta teise sambla juba mõned aastad tagasi kasvama pannud.

Kuigi Ines tahab oma kulutusi piirata, pole ta enda sõnul suur shoppaja. „Ju see Viru Keskus ehitati liiga hilja, mind sinna enam ei tõmba,” naerab ta. Ines üritab käia poes nii vähe kui võimalik ja osta ainult seda, mida vaja. „Kahjuks on nii, et kui lähed midagi ostma, siis tihtilugu just seda otsitavat asja ei ole,” räägib Ines.

Ahvatlevate laenude ja krediitkaartide libedast teest hoiab Ines kaugele kui keravälgust. „Mul on olnud krediitkaart ja tean, kui raske on seda tagasi maksta,” räägib ta.

Ines on iseenda tööandja. Tal on firma, mille tegemisi ta ise korraldab ja juhatab. Ettevõtte sissetulek sõltub vaid Inesest endast, sest palgalisi töötajaid tal pole. „Põhiselt tuleb raha kontserditelt, plaatide müügist ja mulle

“Mul on olnud krediitkaart ja tean, kui raske on seda tagasi maksta.”

tistide kontserdite korraldamisel ja plaatide tegemisel,” kii-
kab Ines tulevikku. Omaenese kontserdite korraldamisest on Inesel arvestatav kogemus olemas.

Hea muusika on hea investering

Läinud aasta lõpus ilmus Ineselt järjekordne heliplaat, mida on saatnud märkimisväärne edu. Ines tõdeb, et Eesti muusikaga täidetud plaadiriulid muutuvad aina kirjumaks. „Ju siis plaadimüük üldiselt kasvab ja muusikaäri on paremal järjel, kui eales enne. Minu jaoks tähendab konkurents ainult head, see paneb pingutama,” räägib Ines.

Inese viimane plaat on loominguiliselt täiesti uus tase,

ISEENDA PEREMEES: Inesel on firma, mille tegemisi ta ise korraldab.

kuna plaadil olevad lood pärinevad Inese koostööst venna Ivo Ettiga.

Rääkides investeerimisest, on investering ka lugude kirjutamine. Kui kirjutada häid lugusid, mida raadiojaamad mängivad ka paarikümne aasta pärast, on stabiilne sissetulek pikaks ajaks tagatud. Kuig Eesti turg on ahtake ja siinsed sissetulekud pole võrreldavad ülemaailmse eduga tegijatele makstavate autoritasudega, on Ines rahul. „Eesti autorikaitse süsteem toimib väga korralikult,” kiidab ta.

**“Hiljemalt 35 aastasel
ma enam lavalaudu ei
kuluta!”**

Hoolimata interneti ja piraatluse mõjudest muusikaäri- le, usub Ines, et enamik inimestest tahab omada p ä r i s plaate. „Mina olen küll selline, et ma tahan plaati käes hoida ja vaadata. Plaat, seal on kujundus, seal on midagi enam, kui lihtsalt muusika,” räägib Ines. Samas pooldab ta võimalust interneti kaudu üksikuid lugusid osta. „Mõnel plaadil meeldib ainult üks-kaks lugu, seega ei ole

mõistlik terve plaadi eest maksta. Ootan, millal iTunes Eestis tööle hakkaks,” räägib Ines. iTunes on USA IT-firma Apple toodetud meediamängimise programm oma interneti-muusikapoeaga, mis Eestis paraku veel ei tööta.

Õnnelik ja omas kodus

Aastalõpp oli Inese jaoks äärmiselt kiire ja ta loodab piisavalt tööd ka alanud aastalt. Aprillis võtab Ines aja maha ja pöörab suisa kolmeks kuuks puhkama. Juuni lõpus on ta aga Eestis tagasi ning annab kontserte. „Meie äris on asjad küllalt pikaks ajaks kokku lepitud ning üldjoontes on teada, mis mind sel aastal ees ootab,” räägib Ines.

Järgmist stuudioalbumit Ines veel ei plaani, kuid ei välista kontsertplaadi ilmumist. „See on mul veel puudu,” sõnab Ines, kes mõtiskleb mõne oma kontserdi ülesvõttega CDst ja DVDst. „Kontsert DVD-d müüvad Eestis väga hästi. See näitab, et inimesed viitsivad teleka taga muusikat vaadata,” selgitab Ines.

Kaugemasse tulevikku vaatab Ines lootusrikkalt. Ta on väga õnnelik, et enne suurt kinnisvarabuumi õnnestus tal soetada endale mõnus ja hubane korter. „Eks ma ikka mõtlen majanduse olukorrale, aga oma kodu teeb mind rahulikuks. Mul on hästi mõnus pesa, kavatsen seal veel kaua aastaid elada,” ütleb Ines.

LHV

Golf

nii tervisele kui hingele

Vähemalt 8-kilomeetrine jalutuskäik, sadakond otsust ja rõõm õnnestunud löögist annab mitmeks järgnevaks päevaks hea tunde. Räägime golfist.

Golfi üks suuremaid võlusid on avarus, värske õhk ja uskumatult kaunid vaated, millele lisab oma vürtsi korralik füüsiline ja vaimne koormus. Golfiväljak on elav ja pidevalt muutuv arhitektuuriteos, mis pakub sulle iga kord midagi uut ja meeldivalt. Mul on siiralt kahju inimestest, kes pole kunagi golfiväljakul käinud. Šotimaa kaunitult maastikul pärit mängust on saanud 600 aasta jooksul globaalne fenomen. 19. sajandil hakkas golf levima kiirelt väljaspool Suurbritanniat. Tööstusrevolutsioon, uued materjalid ja tehnoloogiad muutsid golfi kallist lõbust rahvaspordiks, mille tohutu populaarsus haaras kogu maailma 20. sajandil, seal hulgas ka Eestit. Tänapäevaks mängib maailmas golfi üle 90 miljoni inimese.

Eestis on viis täismõodus ehk 18 rajaga golfiväljakut ning neli üheksa rajaga väljakut, millest viis asub Tallinna lähiümbruses. Jõelähtmelt leiata neid 2 – 18 ja 9 rada. Niitväljal on 18 ja 5 ning Suuresta 9 rajalisest väljakust saab peatselt 18 rajaga golfiväljak.

Golfi saab mängida veel Otepääl (18), Pärnus (18 ja 9) ja Haapsalus (9)

ning kevadel avatakse Saaremaal täismõodus golfiväljak.

Sama kallis kui aeroobika

Golfile kulutatav summa oleneb muidugi sellest, kui palju mängida. Mitu korda nädalas mängides on mõistlik hankida endale piiramatut mängukordadega hooajapilet või soetada väljaku aktsia.

Eesti golfiklubid arenevad jõudsalt: uusi mängijaid tuleb juurde iga päevaga ning aastatega väga heaks muutunud väljakud meelitavad ligi aina rohkem turiste naaberriikidest.

Äripartner mängurajal

Golf on mäng, mis toob välja inimese tegeliku iseloomu. Nell kuni kuus tundi kestva mängu jooksul satutakse mitmetesse erinevatesse

olukordadesse ja kuidas inimene nendes käitub, ütleb nii mõndagi.

Kas mängukaaslane järgib reegleid või

proovib ta neid hoopis enda kasuks väänata? Äkki meeldib talle palli jalaga paremasse kohta nihutada või "unustada" need neli lööki, mis ta põõsas tegi. Võib päris kindel olla, et sama moodi ajab ta asju ka äris. Seega jah, väljakul võib tõesti teha olulisi otsuseid.

Õeldakse, et golf on otsustajate sport NR.1.

Tervis ja pere, parim investeering

Inimene peab end aeg-ajalt tööülesannetest välja lülitama. Kuna golfi mängimine nõuab nii vaimset kui füüsilist keskendumist, on see ideaalne kiirpuhkus. Pole ka ime, et peale ringi väljakul on lihtsam probleemidele lahendusi leida ja edukaid otsuseid teha. Golf ei ole vanurite mäng. Need päevitunud ja rõõmsameelsed vanamehed, kes väljakutel ringi jalutavad, on mänginud golfi juba noore mehe- na. Võta kaasa oma elukaaslane ja lapsed ning naudi maailma populaarseimat mängu koos inimestega, keda sa armastad.

Mart Stöör, Ajakiri Golf
www.ajakirigolf.ee

Parim valik: personaalne nõustamine

LHV Personaalse Nõustamise teenus aitab Sinu pangakontol kasutult lebava raha kiiresti ja mugavalt teenima panna.

TEKST: KRISTEL TREIER | PILDID: SHUTTERSTOCK, WWW.LHV.EE

Kord sõpradega suusapuhkusel olles rääkisime pikkadel õhtutel oma töödest-tegemistest, rõõmudest ja muredest. Ka rahast. Selgus, et sõpradel, kel kodud ja muu eluks vajalik juba soetatud, kipub raha üha enam tarbetult pangakontole kogunema. Kõik nad nõustasid, et raha kasvama panekuga ei tohiks viivitada, ent ei teadnud, millest alustada.

Ajahammas kontojäägi kallal

Niisiis. Olemas on raha, mida igapäevaseks toimetulekuks vaja ei ole. Huvi investeerimise vastu on samuti olemas. Kuid enese teemaga kurssiviimiseks ja tegutsemiseks napib aega. Millest ja kuidas alustada? Vaja oleks kedagi, kes aitaks raha ära paigutada, aitaks tarvidusel tehingute sooritamisel ning kellega hiljem investeeringute seis arutada.

Selline, personaalse nõustamise nime kandev teenus on LHVs täiesti olemas.

Teenuse muudab eriti mugavaks võimalus tegeleda oma aktsiaporfelli või fondiosakutega interneti vahendusel, kulutamata tunde ja päevi nõustajatega kohtumisteks. Liitumine LHV Personaalse Nõustamise teenusega tähendab edaspidi vaid sisselogimist veebilehele, kus kogu infotöö on Sinu eest juba ära tehtud.

Kui sihid kaugemaid turge

LHV Pro on lehekülj, kust leiad näpunäiteid investeerimiseks ennekõike USA, Venemaa, Euroopa ja Aasia üksikettevõtete aktsiatesse. Ja mitte üldsõnalisi vihjeid, vaid ette-

võtteid puudutavaid põhjalikke analüüse, võimalike ohtude kirjeldusi ja konkreetseid hinnasoovitusi koos tootlusprognoside ja hilisemate eeldatavate müügihindadega.

Enne soovitusi avaldamist on LHV analüüsimeeskond iga ettevõtet pikaajaliselt uurinud. Mõistagi ei unustata aktsiate käekäiku ka hiljem ning jooksvalt kommenteeritakse iga olulist sündmust. Pidevalt värskenevaid aktsiasoovitusi saab tellida ka e-mailiga otse isiklikku postkasti.

Kuidas see mulle sobib?

Personaalne nõustamine sobib sulle, kui:

- ♦ Investeeritava summa suurus algab 50 000 kroonist
- ♦ Sul on soov investeerida, kuid puuduvad head ideed
- ♦ Sul on huvi aktsiate vastu, aga Sa ei leia analüüse, mille põhjal teha otsuseid
- ♦ Sa soovid, et Sinu investeeringuid koordineeriksid spetsialistid
- ♦ Sa ei leia aega fondiportelli koostamiseks

Kui LHV Personaalse Nõustamise teenus tekitab Sinus huvi, vaata www.lhv.ee/personaalenõustamine, helista 6800400 või kirjuta info@lhv.ee.

The screenshot shows the LHV Pro analüüsid website. The main navigation bar includes 'AGUSTA', 'TASU DIGITAAL', 'MÄÄL KONTO', 'INVESTEERIMISE TOOTED', 'FONDID', and 'RENDID'. Below this, there are tabs for 'Kasumikud', 'Fondid', 'LHV Pro', 'LHV Balti Pro', 'Taru & Rendid', and 'Investoriteenused'. The page title is 'LHV - Pro analüüsid'. The main content area is titled 'Pro analüüsid' and contains several sections: 'Maailm' (World), 'Baltikum' (Baltic region), and 'Fondid' (Funds). Each section has a header image and a brief description of the analysis. There are also sections for 'Viimased analüüsid' (Latest analyses) for each category, listing specific companies and dates. The footer contains copyright information for 2007-2008 LHV Group and its members.

Kui soovid teenida Baltikumis

LHV Balti Pro lehekülj keskendub Eesti, Läti ja Leedu ettevõtete käekäigule ning on mõeldud neile, kes soovivad leida oma aktsiaportfelli midagi kodule lähemalt.

LHV analüütikud uurivad siin põhjalikult Eesti, Läti ja Leedu börsidel kaubeldavaid aktsiaid, nende analüüsidega saad tutvuda LHV Balti PRO seksioonis. Kommenteerimist leiavad ka kõik regioonis olulised majandustulemused ja sündmused.

Neile, kes eelistavad fonde

Enamik alustavaid investoreid kogu maailmas ostab esmalt fondiasakuid. Ühe ettevõtte aktsiate puhul säilib alati risk, et edukaks osutub hoopis Sinu poolt välja valitud

firma konkurent. Kas osta mõlemat? Potentsiaalselt häid ettevõtteid on ju teisigi... Mitu neist valida? Vahel on lihtsam, kui Sinu eest otsustab keegi teine.

Investeeringufondi osakute ostja saab korraka sadade kui mitte tuhandete ettevõtete omanikuks. Kui Sind huvitavad vaid fondid, on parim abimees LHV Pro fondide koduleht.

Siin analüüsivad LHV spetsialistid esmalt maailma eri majandusregioone ja pakuvad välja parima lahenduse, kuhu piirkonda, kui suur summa rahast ja missugustesse fondidesse on mõttekas investeerida. Nii lihtne see ongi.

Kogu tegevus käib internetis. Ei mingit töötaja raiskamist, liiklusummikuid ega trennist loobumist. Tõsi, haka-tuseks tuleb LHV konsultandiga kohtuda. Kuluta üks lõunatund oma rahale kasulikult, ja Sa ei kahetse. **LHV**

LHV

Pensionifondide käekäik

2007. aastal oli parima tootlusega II samba fond LHV Uued Turud. Määravaks sai arenevate piirkondade osakaal investeerimisportfellis.

TEKST: MIHKEL OJA

2007. aasta oli edukas arenevate piirkondade ehk Aasia ja Ladina-Ameerika aktsiaturgudele, samal ajal kui kõrgema arengutasemega Lääne-Euroopa, Põhja-Ameerika ja Jaapani aktsiaturud lõpetasid aasta nulli lähedal või koguni miinuses. Seetõttu näitaski II samba fondide võrdluses parimat tulemust LHV Uued Turud, kus arenevate piirkondade osakaal on investeerimisportfellis suurim.

Maailma Aktsiad ja Uued Turud

Pensionifondide tootlusi mõjutab kõige rohkem:

1. aktsiate osakaal fondi investeringutest;
2. aktsiate ja võlakirjade strateegiline valik (nt regioon, kuhu investeeritakse).

LHV-I on kaks kõrge aktsiate osakaaluga fondi – LHV Maailma Aktsiad ning LHV Uued Turud – mis mõlemad investeerivad kuni 50% oma varadest aktsiaturgudele ning ülejäänud osa varadest vähem riskantsematesse väärtpaberitesse nagu võlakirjad ja rahaturuinstrumentid.

LHV Uute Turgude portfellis on suurem osakaal nõuetele ehk arenevatel piirkondadel. Kui Ladina-Ameerika ja Kagu-Aasia moodustavad LHV Maailma Aktsiad fondi aktsiainvesteringutest 30%, siis LHV Uute Turgude fondis on nende regioonide osakaal kokku 55%.

2007. aasta oligi edukam arenevate piirkondade jaoks,

kus eurodes mõõdetuna tõusid aktsiaturud keskmiselt üle 23%. Tootlused vana majanduse piirkondade aktsiaturgudel jäid sellega võrreldes väga tagasihoidlikuks. Meile kõige lähem aktsiaturg – Tallinna Börs – lõpetas üle 8 aasta esimest korda miinuses, langedes enam kui 13%.

8 esikohta 3 aastaga

Kui varasemal kahel aastal oli ülekaalukalt parima tootlusega fond LHV Maailma Aktsiad, siis lõppenud aastal läks parima tootluse tiitel LHV Uutele Turgudele. Siiski on LHV Maailma Aktsiad jätkuvalt parima keskmise tootlusega II samba pensionifond alates pensionisüsteemi loomisest 2002. aasta suvel.

Madalama aktsiate osakaaluga fondide võrdluses on LHV Tasakaalustatud Strateegia näidanud parimat tulemust juba 3 aastat järjest. Ainsana jäi LHV-I lõppenud aastal esikoht võtmata konservatiivsete, ainult võlakirjadesse investeerivate fondide võrdluses. LHV II samba pensionifondid on seega võimalikust üheksast esikohast saanud viimasel kolmel aastal kaheksa esikohta.

Mida me ootame alanud aastalt

Kuna maailma suurim majandus (USA) on langemas mõõnaperioodi, mis mõjutab majanduskasvu üle terve

II samba pensionifond *	2007	2006	2005
Progressiivse strateegiaga fondid (kuni 50% portfelist investeeritakse aktsiatesse)			
LHV Maailma Aktsiad	5.59%	13.81%	22.43%
LHV Uued Turud	10.65%	11.46%	16.83%
SEB Ühispanga Progressiivne Pensionifond	9.29%	9.17%	16.52%
Hansa Pensionifond K3	5.54%	8.88%	17.24%
Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension 50	7.29%	8.64%	12.13%
ERGO Tuleviku Pensionifond	5.79%	8.18%	15.03%
Tasakaalustatud strateegiaga fondid (kuni 25% portfelist investeeritakse aktsiatesse)			
LHV Tasakaalustatud Strateegia	5.16%	7.45%	9.69%
Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension 25	4.47%	4.77%	8.31%
Hansa Pensionifond K2	4.46%	4.18%	9.41%
Konservatiivse strateegiaga fondid (investeeritakse ainult võlakirjadesse)			
LHV Dünaamilised Võlakirjad	1.75%	5.10%	4.64%
LHV Kvaliteetsed Võlakirjad	1.10%	4.59%	3.94%
Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension Intress	3.39%	2.09%	2.14%
ERGO Rahulik Pensionifond	1.39%	-0.35%	4.06%
SEB Ühispanga Konservatiivne Pensionifond	1.25%	-1.49%	2.52%
Hansa Pensionifond K1	2.44%	-0.35%	2.40%

maailma, läheme uuel aastal aktsiaturgudele vastu ettevaatlikult. Kõige optimistlikumad oleme Kagu-Aasia piirkonna suhtes, kus majandus peaks jätkama kasvamist kiiresti ning lisaks aktsiaturgude tõusule on oodata kohalike valuutade tugevnemist.

Peale aktsiainvesteeringute on oluline muidugi ka võlakirjaportfell, kuna krediidi- ja rahaturgudel on üle pika aja raskem periood.

Aastaid on pangad laenu andnud kergekäeliselt ning laenu raha on olnud paljudele kättesaadav. Eelmisel aastal ilmsidki probleemid USA madala kvaliteediga kinnisvaralaenudega, kus pangad on pidanud juba kandma kümnete miljardite dollarite suurusi kahjusid. Usaldamatus on levinud ka teistele turgudele, mistõttu on raha hind ehk intress kõvasti kasvanud ning laenu tingimused karmistunud. Puutumata ei ole jäänud ka Eesti avatud majanduskeskkond, kus on üle tüki aja tekkinud sisse vahe Eesti krooni ja euro intressidele.

Sellises olukorras vähendas LHV kõvasti krediidi-riski pensionifondide portfellides, mistõttu on küll investeeringute oodatav tootlus madalam, kuid samas on ka riskitase väiksem. Usume, et selline konservatiivne strateegia aitab 2008. aastal vältida võimalikke kahjumeid ning jätab võimaluse kasutada soodsaid ostumomente, kui need peaksid saabuma. **LHV**

Erinevate regioonide aktsiaturgude tootlused 2007. aastal *

Regioon	Tootlus 2007
Maailm	-3.4%
Lääne-Euroopa	0.1%
USA	-6.1%
Jaapan	-14.7%
Arenevad turud keskmiselt	23.1%
Aasia (ilma Jaapanita)	23.6%
Ida-Euroopa	11.5%
Tallinna Börs	-13.3%
Ladina-Ameerika	32.5%

* Morgan Stanley indeksite põhjal euros arvestatuna
Allikas: MSCI Barra

Igakuised ülevaated e-postiga!

LHV saadab oma klientidele e-posti teel igakuiseid ülevaateid pensionifondide käekäigust. Soovi korral ülevaateid saada, palun võtke ühendust LHV Klienditoega ning andke meile teada oma e-posti aadress.

Väärt valik: Pärsia lahe piirkond

LHV Pärsia Lahe Fond pakub investoreile kindlustunnet ka maailmamajanduse keerukamatel aegadel.

TEKST: OLIVER AIT | PILDID: MIHKEL OJA

Maailma aktsiaturgudele investeerivatele investoritel pole viimastel kuudel olnud põhjust rõõmustada. Siiski leiab ka raskematel aegadel neid piirkondi, mis investoreile rõõmu pakuvad. Viimasel ajal näiteks Pärsia lahe lõunapool- sel kaldal asuvad riigid – Katar, Araabia Ühendemiraadid, Bahrein, Omaan, Kuveit ja Saudi Araabia – piirkond, mida tuntakse ka GCC (Gulf Cooperation Council) nime all.

Musta kulla hind, mis tõusis eelmise aasta lõpus kor- raks juba \$100 tasemele barreli kohta, on teinud naftat ja selle saadusi eksportivad riigid rikkaks.

Kuid esmapilgul spekulatsioonina tunduv tõus peidab enda taga pikaajalistele investoritele häid võimalusi pak- kuvaid arenguid.

Kurss majanduse mitmekesistamisele

Peale pärlimajanduse kokkuvarisemist 1930ndatel, kui jaapanlased leiutasid uue pärlikorjandustehnoloogia, on Pärsia lahe piirkond näinud enda arengus nii kuldseid kui ka musti päevi. Ka varasemalt on naftadollarid sealsetele

riikidele rikkust toonud, ent seekord kasutatakse vara mõistlikumalt ning olukord on varasemast erinev. Mere põhjust vabastatud ressursid suunatakse kohaliku majanduse arengusse, kusjuures kurss on võetud sõltuvuse vähendamisele naftast ning majanduse mitmekesistamisele.

Oma investeringute tõttu on GCC piirkonnaks, kust investorid leiavad tulevastel aastatel eest tugeva majanduskasvu. Vaatamata kõrgele in-atsioonile prognoosib näiteks IMF seal piirkonnas majanduse reaalkasvuks järgmistel aastatel 5-15%, mis on võrreldes globaalse kasvu prognoosiga väga tugev. Huvitav on ka asjaolu, et selle piirkonna majanduskasv on ajalooliselt olnud USA majanduskasvuga väga madalal või isegi negatiivses korrelatsioonis.

Ilmselt kõlab väide, et jahtuva globaalse majanduskliima valguses leiab tugevat majanduskasvu riikidest, mille eksport sõltub 70-90% ulatuses naftast ja nõudlusest naftasaaduste järele, esmapilgul kahtlusi tekitavalt. Ometi on need riigid tänaseks akumuleerinud naftadollareid juba mitmete triljonite dollarite vääringus, mis lubab neil nüüd ja ka edaspidi kasvatada oma kulutusi rohkem kui 10% aastas. Et nende riikide majanduskasv tugineb riigipoolsetel investeringutel, siis on see ka laenuhast ning globaalsest krediiditurust vähem haavatav.

Asjaolu, et nafta ekspordiga tegelevate riikide sissetulekud sõltuvad nafta hinnast maailmaturul, ei vähenda mu optimismi GCC riikide võimekuse osas oma plaanitavaid investeringuid majanduse mitmekesistamiseks ellu viia. Et nende riikide eelarved praeguste kulude juures defitsiiti langeks, peaks nafta hind tänaselt tasemelt kukkuma 40-60%. Kuigi keskmises perspektiivis on nafta hinna langus tõenäoline, siis pikemas perspektiivis prognoositakse globaalse nõudluse kasvuks järgneva viie aasta jooksul 2,2%. Ning pakkumise kasvu ca 1% aastas, mis peaks nafta turuhinnale pikemas perspektiivis tuge pakkuma.

Kuhu lähevad naftadollarid?

Täna sõltuvad GCC riikide SKP-d ca 60% ulatuses nafta tootmisest. Erandiks on Araabia Ühendemiraadid, mis on teiste majandussektorite arendamise kaudu vähendanud musta kulla osakaalu 30% peale. Nende eeskujul kasvatavad ka naaberriigid oma naftadollarite abil pangandust, kindlustust, alumiiniumi- ja terasetootmist, tervishoidu, turismi, infrastruktuuri ja kinnisvara. Seejuures erastatakse riiklikke ettevõtteid, muudetakse läbipaistvamaks bürokraatlikke protseduure, luuakse maksuvabasid majandussoone ning viiakse erinevaid regulatsioone vastavusse rahvusvaheliste standarditega.

Majanduse hajutamises esirinnas olev Dubai on kasvanud Londoni ja Singapuri kõrval üheks maailma suurimaks finantskeskuseks. Globaalset kaalu näitab muu hulgas ka asjaolu, et maailma suurima naftasektori teenidusfirma Halliburtoni tegevjuht kolis koos peakorteriga just sellesse regiooni.

Piirkond, kus asub 55% maailma nafta- ning 40% gaasireservidest, on muutumas järjest tähtsamaks asukohaks ka energiantensivsetele tööstusharudele nagu naf-

takeemia, alumiiniumi- ja metallitootmine. Täna on rahvusvahelistel firmadel olnud limiteeritud ligipääs ressurssidele, kuid need võimalused on avardumas. GCC moodustab täna vaid 5% maailma kuu kõige energiantensivsema tooraine (alumiinium, etüleen, polüetüleen, propeen, stüreen ja teras) tootmisest, kuid planeeritavate tootmismahtude juures peaks turuosa maailmas jõudma

LHV Pärsia Lahe Fond

- ❖ Fondivalitseja: AS LHV Varahaldus
- ❖ Fondijuht: Oliver Ait
- ❖ Tüüp: eurofond
- ❖ Asutatud: 10. jaanuaril 2008. a.
- ❖ Tasud: väljalasketasu 2%, tagasivõtmistasu 1%, haldustasu 1,75% aastas, edukustasu 15% üle 10%-se tootluskünnise aasta baasil
- ❖ Depositoorium: AS Hansapank
- ❖ Fondivalitseja osalus fondis: 30 000 A-osakut

Fondi tingimusi ja emissiooniprospetti vaata www.lhv.ee.

KÕRGUSTESSE:
Maailma kõrgeimaks hooneks planeeritav Burj Dubai iseloomustab Araabia Ühendemiraatide tänaste liidrite visiooni ja ambitsioonikust.

Kuidas investeerida?

Pärsia lahe piirkonda saab investeerida LHV Pärsia Lahe Fondi kaudu, mis investeerib peamiselt GCC ehk Gulf Cooperation Council (Lähis-Ida koostöö nõukogu) liikmesriikide, sh Bahreini, Omaani, Katar, Kuveidi ja Araabia Ühendemiraatide reguleeritud aktsiaturgudel.

Fondi A-osakutesse (nimiväärtusega 10 eurot) saavad investeerida LHV kliendid. Fondi B-osakutesse (nimiväärtusega 100 Eesti krooni), mis on registreeritud Eesti Väärtpaberite Keskregistris, saavad investeerida kõik, kellel on avatud EVK väärtpaberikonto (saab avada LHV või pankade juures). B-osakutesse investeerimiseks tuleb teostada rahakanne, mida loetakse ostukorralduseks:

Saaja konto: 30100952963 (Eesti Pangas)

Saaja: EVK (Eesti Väärtpaberikeskus)

Makse selgitus: LHV Pärsia Lahe Fond B märkimine

Viitenumber: oma EVK väärtpaberikonto number

Summa: summa Eesti kroonides

TULEVIK:
Abu Dhabi
Central Market
täna ja valmis-
kujul aastal
2010.

viie aastaga kolmandikuni. GCC piirkonna suureks konkurentsieeliseks teiste ees on 5 kuni 10 korda madalam gaasihind. Kui arvestada veel Indiast, Pakistanist ja Filipiinidelt sisse tuleva odava tööjõuga, on näiteks alumiiniumi tootmine GCC regioonis 30% odavam kui Hiinas või Lääne-Euroopas. Viimasest tuleneb ka asjaolu, et Aluminum Bahrain (Alba) ja Dubai Aluminum (Dubal) on täna vastavalt juba suuruselt maailma seitsmes ja kaheksas alumiiniumitootja. Saudi Basic Industries (Sabic) on tänu tootmiseelisele kasvanud üheks suurimaks petrokeemiafirmaks maailmas.

Nafta-, gaasi-, metallide- ja alumiiniumitootmise mahude suurenemine regioonis tähendab vajalikke investeeringuid ka elektri- ja veetootmisemahtudesse. Samuti infrastruktuuri ja infoteenuste parandamiseks, mistõttu suurimad investeeringud liiguvad ehitussektoris, tuues omakorda kaasa jätkuva vajaduse pangandus- ja kindlustusteenuste järele.

Præguseks avalikustatud investeerimisprogrammide raames on järgmise viie aasta jooksul kokku planeeritud investeeringuid 1,6 triljoni dollari (kogu piirkonna aastane majanduse kogutoodang on hetkel suurusjärgus \$1 triljoni) ulatuses. Kui arvestada, et seni on investeeritud sellest alla 25%, on uut kapitali GCC majandusse oodata lähiaastatel veel vägagi palju.

On oodata suuri arenguid

Arvestades GCC regiooni kasvuprognose, on pilt sealsestel aktsiaturgudel igati atraktiivne.

	SKP Reaalkasv %	P/E 2007
Bahrein	6,50	10,40
Kuveit	4,80	19,00
Oman	6,30	17,00
Katar	14,10	15,40
Araabia Ühendemiraadid	6,60	14,70
USA	1,50	17,00

Usun, et järgnevate aastate jooksul leiab Pärsia lahe regioonis aset suurim areng neis sektorites, mis pole seotud puhtalt energia tootmisega. Suured investeeringud, paranev regulatiivne keskkond, toetav demograafia ning loomulikud konkurentsieelised teevad selle regiooni investorile atraktiivseks.

Ükski "lugu" ei ole muidugi perfektne. Kuid usun vaatamata regiooniga kaasas käivatele, eelkõige geopoliitilistele riskidele, et Pärsia lahest on saamas veelgi tugevam ühenduslülid ida- ja läänemaailma vahel. Seetõttu soovitangi igal investoril hajutada oma tänast investeerimisportfelli ning kaaluda GCC regiooni lisamist oma investeeringute hulka.

LHV

Horizon Travel

Rohkem päikest!

*Meie teame,
kus päike on!*

TÜRGI

MARMARIS - UUS!

PORTUGAL

ALGARVE

MADEIRA - UUS!

HISPAANIA

COSTA DEL SOL

MALLORCA

IBIZA

COSTA DAURADA

KREEKA

RHODOS

KOS

KREETA

Horizon Traveli

suvereisid nüüd müügil!

GURU

Richard Branson

mees nagu orkester

Kui miljardärist seikleja Richard Branson poisike oli, ennustas koolidirektor talle vangla- või miljonärikarjääri. Ennustus osutus prohvetlikuks: Bransonit ootas ees nii see kui teine.

TEKST: ANTS VILL | PILDID: CORBIS

Paljud kadestavad, ent vähestel õnnestub järele teha seda, mida see kolledžihariduseta, 49-aastaselt Inglise kuninganna poolt rüütliks löödud ärimees on saavutanud ja kogunud.

Mnjaa... Täna seks 57 aastase Bransoni 360 ettevõtet koosnev ja enam kui 30 riigis tegutsev äriimpeerium Virgin Group on tema varanduse väärtuse kasvatanud ligi 4 miljardi naelsterlingi ehk ligikaudu 85 miljardi Eesti kroonini.

Bransoni edu põhjusi nähakse avatuses kõikvõimalikele uuenduslikele äriideedele. Kus teised näevad katastroofi, näeb Branson šanssi. Tema lihtne, kuid geniaalne kredo ütleb: "Loo parimat!" Sest parimad hotellid, klubid ega lennuliinid ei lähe eales pankrotti.

Branson on tuntud ka hulljulge seiklejana, kelle nimel seisab hulk eripäraseid rekordeid. Sealhulgas Atlandi ületamises ühemehealusel. Ta on korduvalt üritanud ka esimesena õhupalliga ümber maailma lennata.

Bransoni pealtnäha poisikeseliku õhinaga ette võetud ärid on asjatundjate hinnangul siiski peensusteni planeeritud ja kindla käega juhitud, ning sisaldavad valdavalt vaid külmalt kalkuleeritud riske.

Millest ta alustas?

Kui teismeline Richard oli edutult jõulupuude ja papagoide kasvatamisega raha teha püüdnud, lahkus ta 16-aastasena koolist ja siirdus Londonisse. Seal asutas varem

düslektikuna tõsiste õpiraskustega võidelnud nooruk ajakirja Student, sest... ta lihtsalt tahtis saada toimetajaks!

Tudengitele suunatud ajakirja reklaamimüük oli sedavõrd edukas, et võimaldas 50 000 tiraaži tasuta jagada. Branson nendib: „Enamus ärisid kukub läbi, õnnestumiseks on vaja rahategemise soovist enamat“.

Tõsisemaks läksid Bransoni ettevõtmised paar aastat hiljem, kui ta hakkas Prantsusmaalt Inglismaale tooma alahinnatud heliplaate ning neid odavalt müüma, tehes seda esialgu oma auto pakiruumist. Peatselt käivitatud plaate postimüük aga andis Bransoni ärile suisa tiivad.

Juba siis tegutses ta firmamärgi „Virgin“ (Neitsi) all. Sest erinevalt teistest lõpumüügifirmadest müüs Branson heliplaate vabrikupakendis, ning need ei olnud poogramfonid läbikäiatud kettad.

Tegutse oma lemmikalal!

Branson leiab, et kuna 80 protsenti eluajast tuleb inimesel töötada, peaks oma äri alustama sellest, mis inimest kirglikult huvitab. Olgu see või puriliuglemine.

Londonis Oxfordi tänavas peetav plaadiäri ja asutatud plaadistusfirma Virgin Records tõi Bransonile piisavalt sisse, et osta majapidamine maal. Seal seadis ta sisse plaadistamisstuudio ja hakkas seda välja üürima.

Teismelisena alustanud ettevõtja esimesel täiskasvanuaastal täitus esimene ja süngem pool rahvakooli juhi ennustusest - Branson arreteeriti süüdistatuna maksupet-

tuses! Ent nutikas sell sölmis maksuametiga kohtuvälise kokkuleppe ning tasus maksmata maksud ja ka trahvid. Siis ei olnud Branson veel miljonär ja tema emal tuli poja trahvide maksmiseks pere kodu panti panna.

Virgin Recordsi esimene plaat oli tollal veel vähetuntud Mike Oldfieldi Tubular Bells, mida saatis üleilmne menu. Kuid Branson plaadistas ka roppu ja skandaalitsevat Sex Pistolsit, keda keegi tollal tundagi ei tahtnud. Õigeid plaadistamisotsuseid ja seeläbi ka suurt raha tuli mühinal, ning Virgin Records läks 1992. aastal miljardi dollari eest EMI valdusse. Sest Branson vajas raha lennukompanii käigushoidmiseks.

Räägitakse, et Branson olevat Virgini impeeriumi aluseks olnud plaadistusäri müügitehingu allkirjastamise järel südantlõhestavalt nutnud.

Kristuse ikka jõudes oli Branson miljonär. Nii oli täitunud ka rahvakooli direktori ennustuse teine ja helgem pool.

Juhus viis lennundusärisse

1984. aastal tutvus Branson ühel peol kiratseva lennufirma British Atlantic Airways omanikuga ja talle pakuti äripartnerlust. Virgin Atlanticuks muutunud firma alustas ühe liisitud lennukiga, ning üle Atlandi kulgev lennuliin hakkas üllatuslikult juba esimesel aastal kasumisse jõudma.

Õige hoo sai Virgin siiski sisse alles pärast seda, kui sai valitsuselt 1991. aastal loa asuda tegutsema Londoni Heathrow lennuväljal. Nii hakkas firmast saama tõsine konkurent ka British Airways'ile (BA).

Suurfirma vallandas Virgini vastu massiivse kampaania ja Branson andis BA kohtusse. Asi lõppes kohtuvälise leppega ning Branson jagas Virgini kasuks välja mõistetud pool miljonit naela võrdselt kogu firma töötajaskonna vahel, „BA boonust” sai igaüks 166 naela.

Sõda BA-ga aga jätkus. Küll kandsid Virgini lennukid BA vastaseid kirju, küll võeti üle Briti lipuvärvid lennukitüüri. Valusaim löök tabas BA-d 2006. aastal, kui Virginiist tulnud vihje alusel asusid võimud uurima arvatavaid BA ja Virgini vahelisi hinnakokkuleppeid. Virgin sai ülesandmise eest immuniteedi, BA aga 271 miljonit naela trahvi.

Aktsiaturud ei peibuta

1996. aastal ostis Branson Belgia lennufirma, millest sai Virgin Express. Branson üritas läbi lüüa ka Virgin Cola ja isegi Virgin Vodkaga, kuid siiski edutult. 1999. aastal asutati Virgin Mobile, mis pakub mobiiliteenusi Suurbritannias, Austraalias, Kanadas, Lõuna-Aafrika vabariigis, USA-s ja Prantsusmaal. Austraalias tegutseb suur lennufirma Virgin Blue alates aastast 2000, Briti suurima käibega rahvusloterii ülevõtmine samal aastal aga Bransonil ebaõnnestus. Vahelduva eduga ka kiirrongiliiklust arendanud Branson murrab nüüd lennufirmaga Virgin America USA lennundusturule. Mis on Virgini ajaloo suurim väljakutse?

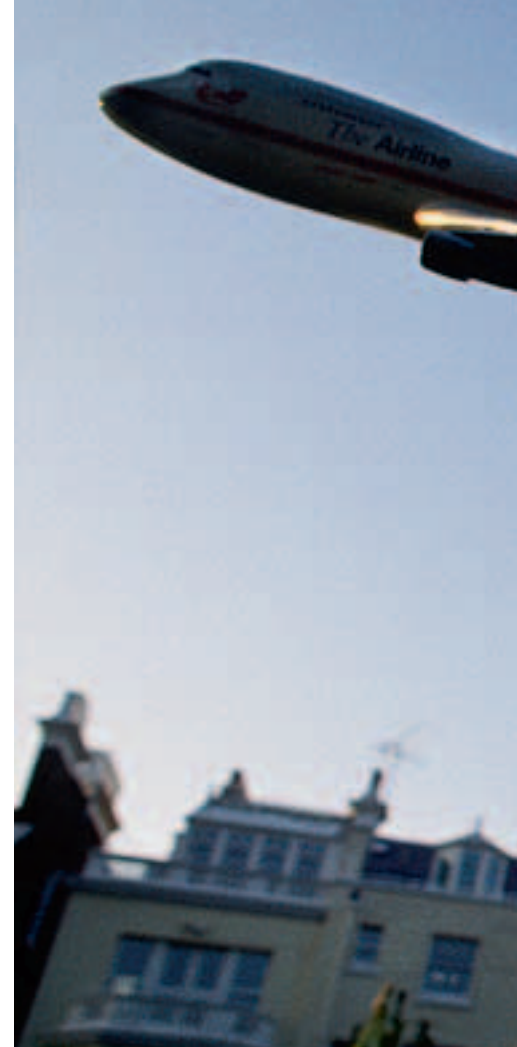
Osa oma mobiilärist tegi Branson 2006. aastal rahaks. Saadud miljard dollarit mahutas ta meedia- ja telekommunikatsioonikompaniisse Virgin Media. Samal aastal lõi Branson Virgin Comicsi ja Virgin Animationi, et luua

Sir Bransoni mõtteteri:

- ♥ „Vahel on mul hommikul ärgates tunne, et olen näinud kõige imelisemat und. See on, kui olen oma elu unes näinud”.
- ♥ „Äritegemine peab olema haarav. See peab lõbu pakuma ja äratama sinu loovad instinktid”.
- ♥ „Püüa inimesi mitte alt vedada. Maailm on selleks liiga väike paik”.
- ♥ „Ainus, mida ma vihkan, on sigaretid peojärgsel päeval”.

Sir Bransoni edu valem:

- ♥ Kõik on teostatav
- ♥ Elada tuleb täiel rinnal
- ♥ Eales ei tohi alla anda.

KÕRGE LENNUGA MEES: Richard Bransoni lennundusäri algas üheainsa liisitud lennukiga. Sellegipoolest ei lasknud kasum end kaua oodata.

ÕHUPALLIPILOOT: Nagu äris, nii ka eraelus tavatseb Branson võtta ette asju, mida enamus inimestest ette võtta ei julge.

üleilmse auditoriumi jaoks uusi anima- ja koomiksitooteid.

Branson võiks ju hiid korporatsiooniga rahmeldamise asemel rahulikult aktsiaturgudel kaubelda, ent kus sa sellega. Ta ütleb, et esiteks on ettevõtlus kordades huvitavam ja teiseks ka kordades tootlikum. Kui suur see tootlikkus täpsemalt on, pole selge, kuna enamik Bransoni firmadest on *offshore*'id.

Ehkki 57-aastane, ei kavatse ta järgi anda abikaasa manitsustele ega äriiga koomale tõmmata, sest kõik see pakub talle ülimalt rõõmu kaelamurdvate seikluste kõrval.

Suured seiklused on ees!

Kui vahepeal näiski, et Bransonil pole uusi väljakutseid enam kusagilt leida, oli see mulje petlik. 2004. aastal teatas ta kosmoseturismifirma Virgin Galactic asutamisest koos Microsofti ühe looja Paul Alleniga.

Massiivset rahvusvahelist tähelepanu pälvinud projekti eesmärk on müüa umbes 200 000 dollari eest kosmoseturismipakette esimesel erakosmoselaeval Spaceship One. Esimesed lennud Maalähedasse kosmosesse peaksid toimuma juba tuleval aastal. Branson ise aga treenib NASA treeningukeskuses näiteks 6G ülekoormusi.

Kosmoseturismi kõrval on Bransoni teine suuridee kliimasoojenemise peatamine. Ta pani välja 25 miljoni dollariise preemia The Virgin Earth Challenge sellele, kes töötab välja kasvuhoonegaase kahandava ja Maa kliimat stabiliseeriva tehnoloogia!

Virgin Fuels aga on Bransoni katse välja arendada ökoloogiliselt puhtad superkütused, mida saaks Virgini

lennuliinidel ning ka autodes „südametunnistuse piinadeta” kasutada.

Aasta eest käivitas Branson ka Virgin Health Banki, kuhu lapsevanemad saavad deponeerida oma vastsündinu keha tüvirakke, et neid oleks tulevikus võimalik moodsaid tehnoloogiaid kasutades vajadusel ravida.

“Õnnestumiseks on vaja rahategemise soovist enamat!”

Nende, missiooniküllaste ettevõtjate kõrval aga on Branson üles astunud kõikvõimalikes filmides, telesaadetes ja koguni Simpsonite multifilmis. Mis sest, et meelsasti klouni mängiv mees kardab avalikke esinemisi kui keravälku.

Branson on tõepoolest mees nagu orkester. Ta möllab metsalise kombel alkoholirohketel Londoni glamuuripidudel, olles ühtlasi kibe käsi ka tennis ja males. Branson harjutab usinasti puriliuglemist, ning seda suure eduga.

Raha see mees, nagu tema kuningannagi, kaasas ei kannu, samuti mitte ühtki võtit. Londonis kasutab Branson vaid taksot, sest ei talu mõtet teda nukralt ootavast isiklikust autojuhist. Taksoraha aga laenab Branson sõpradelt.

Muide, seikluste ja äri kõrval pole jäänud elamata ka Bransoni eraelu. Teistkordselt abielus oleval härral on kaks täisealist last - Holly ja Sam.

LHV

On sul piisavalt aega tegeleda oma investeeringutega?

Raha pole eesmärk, vaid vahend. Elul on pakkuda meile midagi palju enam kui ainult töö. Mida varem see teadmine omaks võtta, seda parem. Sest nii jääb rohkem aega pühenduda põhilisele, olulisele. Inimsuhted, hobid ja harrastused, vaimsed õpetused – igaühel on midagi, millele oma aega palju meelsamini pühendada.

Investeering on meie igapäevane töö. Usalda oma vara kogunud investeerimisspetsialistide hoolde ja jaga oma aega parem perekonna ja sõpradega.

LHV portfellihoolduse meeskond
6 800 440
portfellihooldus@lhv.ee
www.lhv.ee

PARIM TÖÖKOHT
SINU RAHALE **LHV**

Reisijuhid: Ants Tuuleveski • Arne Uusjärv • Tiit Pruuli
Toomas Männaste • Urmas Espenberg jt...

Avasta koos asjatundjatega!

Seikluslikud kultuurireisid 2008:

Etioopia • Gröönimaa • Indoneesia • Iraan • Island • Lähis-Ida • Malaisia • Mehhiko
Mongoolia • Namibia • Omaan • Peruu • Teravmäed • Ümbermaailmareis

Mis on elus tähtis?

LHV toetatud kirjandivõistluse “Tulevik ja karjäär” võitis Saaremaa Ühisgümnaasiumi 11c klassi õpilane Laura Väli kirjandiga „Mis on elus tähtis?”

TEKST: TIIT EFERT | PILT: ERAKOGU

Laura Väli kirjand haaras žüriid eelkõige oma siirusega. Ning asjaoluga, et autor mõtestab oma kirjatöö olemuse lahti lihtsate asjade kaudu.

Juba viiendat korda läbi viidud kirjandivõistlust korraldas SA Innove Karjäärinõustamise Teabekeskus koostöös Eesti Emakeeleõpetajate Seltsiga. LHV andis võitjale auhinnaks arvuti.

Loogika ja reaalne elutunnetus

Laura räägib oma võidukirjandis hoolimisest ja selle väljendamisest, kasutades elulist näidet: „Minu põhikooli õpetaja saatis mõni aasta tagasi enne jõule oma lähedastele inimestele sõnumi, kus ta ütles neile, kui väga ta neist tegelikult hoolib, ning enamus saatis vastu sõnumi: mis, sa hakkad ära surema või. Inimesed on liialt kinnised, kuid ennast avada ei olegi nii üüratult raske: kui tunned, et inimene on sulle tähtis, siis mine ja kallista teda; kui keegi on teinud midagi taunitavat, siis seleta talle, et sind häiris teatud intsident ning kallista ka eksijat. Ja sa märkad, et elu muutub lihtsamaks, ka teistele.” Ent autor hoomab ka lihtsas naeratuses peituvat jõudu: „Pisitilluke naeratus lähedaselt inimeselt annab jõudu, et mitte märelda vihmasadu päeval, mil kollane vihmapari koju kapile on ununenud.” Laura lõpetab töö mõttega: „Huvitav, kas vanaema teab, kui väga ma temaga sarnaneda tahan?”

“Tahan jõuda oma elus samamoodi palju, hinnata inimesi enda ümber, anda neile abistavat nõu, suunata neid nende ristteedel ning eelkõige olla õnnelik. Sooviksin, et ka nemad mind suunaksid ja abistaksid, sest inimesed, kes hoolivad, ongi võti õnne juurde.”

Kirjandit raamibki argine lugu vanaemast, ning võidutöö plussideks on reaalne elutunnetus ja loogiline arutlus, millele aitab kaasa osav ülesehitus.

LIHTSUSE VÕLUD: Laura Väli tähtsustab elus lihtsaid, ent ometi nii olulisi asju.

Eesmärk: Kultuuriakadeemia

Laura plaanib pärast gümnaasiumi lõpetamist minna õppima Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse. Teda paeluvad kangastelgedega vaiba kudumine, raamatukogundus, lambakasvatus, viltimine jne.

“Arvuti on fantastiline!” kiidab ta võiduka kirjandi eest saadud auhinda. „Enne ei olnudki mul isiklikku arvutit, kuid tahtsin seda väga. Suvel tundsin sülearvutist eriti puudust.”

Arvutit kasutab Laura põhiliselt vaba aja veetmiseks. MSN, orkut ja erinevad postkastid – suhtluskeskkonnad nagu igal teisel noorel inimesel. „Aga samas teen ikka mõttekaid asju ka: näiteks kasutan internetti koolitöödeks ja info otsimiseks,” kiidab koolitüdruk. “Samas on hea, et saan igal ajal, kasvõi kell kolm öösel, võtta oma valge Apple MacBooki ja kirjutada kõigest, mis südamele on!” **LHV**

Hoia raha õiges kohas

Parima intressiga
tähtajaline hoius! 6,15%

TALLINN, Pärnu mnt. 12
tel: +372 680 2500
faks: +372 680 2501

TARTU, Kööri 2
tel: +372 730 4562
faks: +372 730 4561

PÄRNU, Hommiku tn 4
tel: +372 444 8490
faks: +372 444 8491

JÕHVI, Keskväljak 4
(Tsentraali parkimismajas)
tel: +372 332 1590
faks: +372 332 1591

Lisainfot hoiseintresside kohta leiad
www.sbmbank.ee

Mis on mis investeerimismaailmas

Indeksifondid (*Index Mutual Funds*)

Investeerimisfondid, mis investeerivad indeksite koostisosadesse, et saavutada fondi tootlust sarnaselt valitud indeksiga. Et portfelliga seotud otsused tehakse automaatselt ning tehinguid toimub harva, on kulutused madalamad kui aktiivselt juhitud fondide puhul.

Sisenemis- või väljumistasu (*Initial or Redemption Fee*)

Teenustasu, mida makstakse fondi sisenemisel või sellest väljumisel.

Võlakiri (*Bond*)

Väärtpaber, mis sisaldab laenuvõtja kohustust maksta laen kokkulepitud tähtajal laenuandjale tagasi ning tasuda intressi.

Hajutamine (*Diversification*)

Portfellistrateegia, mis jaotab varad riski vähendamiseks erinevate investeringute vahel.

Forward (*forward*)

Forward on tulevikutehing, mis kohustab tehingu osapooli tulevikus müüma ja ostma mingit finantsvara varem kokkulepitud ajal ja hinnaga.

Opsioon (*Option*)

Leping, mis annab omanikule õiguse (kuid mitte kohustuse) kokkulepitud aja jooksul (American option) või aja lõppedes (European option) osta või müüa lepingu aluseks olevat vara (nt aktsiad) eelnevalt kindlaks määratud hinnaga (strike price).

Ostuoptsioon (*Call Option*)

Annab optsiooni ostjale õiguse (kuid mitte kohustuse) osta finantsvara (nt aktsiaid) eelnevalt kokkulepitud hinnaga. Kui aktsiate hinnad liiguvad üles, siis on ostuoptsiooni ostjal kasulik optsiooni „kasutada“ ning osta turuhinnast madalama kokkulepitud hinnaga aktsiad välja. Kui aktsiate hind langeb ning kokkulepitud hind on kõrgem kui turuhind, ei pea optsiooni omanik oma ostmise õigust kasutama. Seega ostuoptsioon annab võimaluse saada osa aktsiahinna tõusust ilma, et peaks aktsiahinna languse riski võtma.

Müügioptsioon (*Put Option*)

Annab optsiooni ostjale õiguse (kuid mitte kohustuse) müüa finantsvara (nt aktsiaid) eelnevalt kokkulepitud hinnaga. Aktsiahindade langedes on müügioptsiooni ostjal kasulik optsiooni „kasutada“ ning müüa aktsiad turuhinnast kõrgema kokkulepitud hinnaga maha. Kui aktsiate hind tõuseb ning kokkulepitud hind on madalam kui turuhind, ei pea optsiooni omanik oma müümise õigust kasutama. Seega teenib müügioptsiooni oma-

nik optsiooni pealt siis, kui aktsia hind langeb. Läbi müügioptsiooni on võimalik kaitsta ennast aktsiaturu kukkumise vastu.

Volatiilsus (*Volatility*)

Väärtpaberi hinna kõikumine lühikese perioodi jooksul. Mida rohkem aktsia hind lühikese perioodi jooksul kõigub, seda suurem on ka volatiilsus. Tavaliselt mõõdetakse aktsia volatiilsust standardhälbe abil. Portfelli volatiilsust saab alandada investeringute hajutamisega.

Dow Jones'i tööstussektori keskmine (*Dow Jones Industrial Average (DJIA)*)

Kolmekümne (30) New Yorgi börsil kaubeldava juhtiva ettevõtte aktsiate järgi arvutatud indeks.

Turu kapitalisatsioon (*Market Capitalization*)

Ettevõtete aktsiate koguväärtus – aktsiate arv korrutatud hetke turuhinnaga.

72. reegel (*72 rule*)

Liitintress on imeline asi, kuid teda on keeruline arvutada. 72. reegel lubab jämedalt hinnata mitme aasta jooksul kahekordistada oma fikseeritud tootlusega (võlakiri, hoius) investeringu, kui intressimaksed toimuvad igakuiselt.

Näiteks Pangas on praegu tähtajalise hoiuse intress 5.5%.

Jagades $72 : 5.5 = 13$

Mis tähendab, et paigutades täna arvele 10 000 krooni on meil 13 aasta pärast arvel 20 000 krooni.

Raha põletamise kiirus (*Cash burn rate*)

Iga äriees teab, et kahjumiga töötava ettevõtte juures on tähtsaim küsimus: kui palju ettevõtte kulutab raha ja kui palju raha ettevõttel on?

Ettevõttel on enne raha lõppemist võimalik valida kahe tee vahel:

- ♥ hakata kasumit tootma
- ♥ kaasata uut kapitali

Uue kapitali kaasamine on alati problemaatiline, sest seniste aktsionäride osalus „lahustub“ (väheneb). Teiseks pole igas turulokkorrast lihtne uut kapitali hankida.

Järgneb...

Kui sul tekkis investeerimishuvi, siis tule tasuta konsultatsioonile!

Küsi lisa telefon: 680 0400, e-post: info@lhv.ee või www.lhv.ee.

						... Artagnan	Fondi sisenemisel makstav tasu (ingl. k.)	...kiri (väärtpaber)	Sisalik	Saksa k. asesõna	Tööriinne	Nord	Ühe kүүруга каамел
						Aksionäri-le makstav osa ettevõtte kasumist							
								Sissepoole kaardus					Reaumur
						Linn							Aksia hinna kõikumine lühikese aja jooksul
						Kala					Mehenimi		
											Naiste Liit		
Gaas							Tähtsaim mantra						
						 Coq						
...fi						...ütlev (allatiiv)							
						Juuksed (ingl. k.)							
Kivimürakas							Ladina Raamatupidamise arvestustabel						
						Piirkond			Kala				
						Kasutama (ingl. k.)					Staadion Oslos		
Laadimis-seade						... plokk (ehitusmat.)				Iridium			
						Kreeka täht				Lauamäng (2 tähte)			
												H tähe naabrid	
												... Angeles	
Nuga (inglise k.)						Eesti Ekspress alter ... ("teine mina")		Röhtkaevus					
								Husaari-kuub					
Tööriist					pro ... contra		Hispaania vormelipiloot						
					Eesti otsimootor		Kala						
Imagi-naarühik		Valgamaa vald								Tšehhi rahvussangar			
		Antoine ... Saint-Exupery								Sotsialistlik Partei			
...-kaart			... Maiste				Ahas					... canto	
			...ütlev (abessiiv)				Vee olek						
Deismi pooldaja					Part				Proua			Bell	
					... Kareva				Vaat			Külvi-korvaväli	
Ansambel ...-Euro		Saksamaa osariigi nimetus								Härja veopuu			
		Luumen								Erose rooma kolleeg			
... Nüganen					Vanemata laps			Seisus					
					Valu-häälsus			Anno Domini					
						Rasvane, toitev							
		Uus-Meremaa põlis-asukas				Jää-purjekas						Kaalium	
Saada vastus e-posti aadressile info@lhv.ee. Õigesti vastanute vahel loositakse välja 3 pääset LHV korraldatavatele seminaridele aastal 2008.										Õmblus-nõelte kaaslasel			
										Väärtpaber			
										Neljapäev			
		Küla Kareda vallas						Number					

SPORTLIK, ELEGANTNE JA LUKSUSLIK

Cadillac

UUS Cadillac CTS

Kombineeritud kütusekulu 11,1 l/100km. CO₂sisaldus 364g/km.

VARUSTUSES navigatsiooni seade koos Bose 5,1 Surround Sound süsteemiga, DVD mängija, 40GB kõvaketas, vihmaandur, võtmeta sisenemine ja käivitus, adaptiivsed Xenontuled, nahksisu, automaatkast jne 3-aastane tehase garantii või 100 000 km. 24h maanteeabi Euroopas.

4X4 | 3,6L | 2,8L | diisel

Cadillac

Viking Motors: Tallinn, Tammsaare tee 51, telefon 665 2614

www.cadillac.ee

Sinu Raha

info@lhv.ee
tel +372 6 800 400
fax +372 6 800 402
tartu mnt 2, 10145 tallinn, estonia
www.lhv.ee

LHV

Eestil läheb hästi. Ka keskmisel eestlasel läheb aina paremini. Üürid on makstud, pere on toidetud. Mõnel jääb kuupalgast raha ülegi. Mõni saab päranduse, mõni müüb ära kasutult seisva kinnisvara või oma firma. Seisev raha aga kahaneb märkamatult, sest seda närib inflatsioon.

Kui oled otsustanud oma raha inflatsiooni vastu kaitsta või selle enda eest tööle panna ning kui investeeritav summa algab 50 000 kroonist, siis on just Sinu jaoks mõeldud

LHV personaalne nõustamine.

- > Isiklik investeerimiskonsultant
- > Tasuta nõustamisel koostatav investeerimisportfell
- > Analüüsi- ja nõuandekeskond, mis pakub investeerimis- ja kauplemisideid
- > On-line portfelli jälgimise võimalus
- > Balti aktsiate tasuta hoidmine investeerimiskontol
- > Investeerimisfoorumid – nõuanded ja soovitused LHV meeskonnalt ning teistelt kasutajatelt

Küsi kindlasti lisa ja lepi kokku aeg konsultatsiooniks, helistades 6 800 400 või saates e-kirja aadressil info@lhv.ee
www.lhv.ee

PARIM TÖÖKOHT
SINU RAHALE

LHV